

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ПОЛТАВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ В. Г. КОРОЛЕНКА

ФАКУЛЬТЕТ ІСТОРІЇ ТА ГЕОГРАФІЇ

РОБОЧИЙ ЗОШИТ

з навчальної пропедевтичної практики

з методики навчання історії

студента / студентки _____
(прізвище, ім'я, по-батькові)

Групи _____

Галузь знань 01 Освіта / Педагогіка
(код і назва)

Спеціальність / напрям підготовки 014.03 Середня освіта (Історія)
(шифр і назва)

Освітня програма «Середня освіта (Історія)»

Рівень вищої освіти перший (бакалаврський)

Термін практики: з «____» _____ 202__ р.

до «____» _____ 202__ р.

Методист практики _____

Робочий зошит із навчальної пропедевтичної практики з методики навчання історії. Навчально-методичний посібник для студентів III-го курсу першого (бакалаврського) рівня вищої освіти факультету історії та географії спеціальності 014.03 Середня освіта (Історія) / Укладачі О. А. Бороденко, Т. В. Тронько. Полтава, 2024. 66 с.

Розробники робочого зошита:

Бороденко Олена Анатоліївна, доктор історичних наук, доцент кафедри історії України ПНПУ імені В. Г. Короленка.

Тронько Тетяна Володимирівна, кандидат історичних наук, доцент, завідувачка кафедри всесвітньої історії, релігієзнавства та методик їх викладання ПНПУ імені В. Г. Короленка.

Рецензенти:

Лопата Іван Іванович, заслужений учитель України, «Відмінник освіти України», учитель-методист, учитель вищої кваліфікаційної категорії, учитель історії та основ правознавства Семенівського ліцею № 1 імені М. М. Хорунжого Семенівської селищної ради Кременчуцького району Полтавської області»

Пантюхова Тетяна Миколаївна, заступник директора з навчально-виховної роботи, учитель історії, спеціаліст вищої категорії, «старший учитель» Божківського ліцею (опорний заклад) Новоселівської сільської ради Полтавського району Полтавської області

*Рекомендовано до друку вченою радою
Полтавського національного педагогічного
університету імені В. Г. Короленка
28 лютого 2024 року (протокол №10).*

ЗМІСТ

1. ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА	4
2. МЕТА ТА ЗАВДАННЯ ПРАКТИКИ	4-5
3. ОРГАНІЗАЦІЯ ПРАКТИКИ ТА ЗМІСТ ДІЯЛЬНОСТІ СТУДЕНТІВ-ПРАКТИКАНТІВ	5-7
4. ЗВІТНА ДОКУМЕНТАЦІЯ	7-8
5. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ РОБОТИ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ ПІД ЧАС ПРАКТИКИ.....	8-11
6. ВИКОНАННЯ ЗАВДАНЬ ПРОГРАМИ ПРАКТИКИ	11-59
6.1. ЗАВДАННЯ 1 ДНЯ. «Організація навчальної практики»	11-12
6.2. ЗАВДАННЯ 2–3 ДНЯ. «Базова документація вчителя історії Нової української школи»	13-21
6.3. ЗАВДАННЯ 4–5 ДНЯ. «Документація вчителя історії з обліку навчальних досягнень учнів»	21-30
6.4. ЗАВДАННЯ 6–7 ДНЯ. «Дидактичний супровід уроків історії»	30-40
6.5. ЗАВДАННЯ 8–9 ДНЯ. «Метод педагогічного спостереження у підвищенні ефективності професійної діяльності майбутнього вчителя історії»	40-51
6.6. ЗАВДАННЯ 10 ДНЯ. «Методична документація вчителя історії»	52-59
7. РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ	59-66
7.1. Список літератури	59-61
7.2. Інформаційні ресурси Інтернету	61-66

1. ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Навчальна пропедевтична практика з методики навчання історії для студентів III-го курсу першого (бакалаврського) рівня вищої освіти факультету історії та географії спеціальності 014.03 Середня освіта (Історія) виконує роль перевірки, контролю та корекції набутих ключових предметних і фахових компетентностей у студентів-бакалаврів із курсу «Методика навчання історії». Результати практики є визначальним показником рівня сформованості відповідних багатофункціональних компетентностей майбутніх педагогів-професіоналів, передовсім, володіння особливостями теоретичних основ методики навчання історії, вироблення практичних умінь і навичок, необхідних для забезпечення високої ефективності навчання історії в закладах загальної середньої освіти на здобуття рівня базової середньої освіти (5–9 класи).

2. МЕТА ТА ЗАВДАННЯ ПРАКТИКИ

Метою навчальної пропедевтичної практики з методики навчання історії для студентів III курсу першого (бакалаврського) рівня вищої освіти спеціальності 014.03 Середня освіта (Історія) є закріплення теоретичних знань студентів-істориків із дисципліни «Методика навчання історії» та сприяння формуванню багатофункціональних компетентностей майбутніх педагогів.

Основні завдання практики:

- Навчити студентів застосовувати на практиці знання, здобуті на заняттях із дисципліни «Методика навчання історії».
- Ознайомити практикантів з особливостями та організацією освітнього процесу навчальних закладів загальної середньої освіти на здобуття рівня базової середньої освіти (5–9 класи).
- Виробити навички спостереження й аналізу відвіданих уроків і позакласних заходів з історії.
- Навчити самостійно оволодівати знаннями, уміннями та навичками в опрацюванні нормативно-правового законодавства в організації освітнього процесу ЗЗСО, документів з обліку навчальних досягнень учнів та базової, методичної документації вчителя історії Нової української школи.
- Розвинути навички ведення шкільної документації.
- Проводити аналіз шкільних підручників з історії нового покоління.
- Аналізувати, систематизувати, робити висновки, висловлювати власну думку щодо опрацьованої історичної та методичної літератури.

- Моделювати, прогнозувати мету уроку, результати навчально-виховної діяльності та укладати конспекти позакласних заходів з історії.
- Уміти самостійно відбирати та створювати власні дидактичні матеріали з навчання історії в школі.
- Розвивати інформаційно-комунікативні компетентності студентів-практикантів відповідно до глобалізаційних викликів сьогодення, новацій вітчизняного та закордонного історіографічного, інформаційного простору.
- Формувати здатність до застосування на практиці інформаційно-комунікативних технологій у розв'язанні суспільно значущих і професійних задач навчання історії.
- Послугуватися інформаційно-методичними та дистанційними Інтернет-ресурсами / порталами для вчителя історії та учнів / сервісами історичних навчальних ігор тощо.
- Сприяти формуванню у практикантів комунікативних здібностей: уміння спілкуватися з колегами-предметниками та дітьми.
- Розвивати прагнення до професійного зростання, самовдосконалення.
- Формувати компетентності щодо командної роботи.

3. ОРГАНІЗАЦІЯ ПРАКТИКИ ТА ЗМІСТ ДІЯЛЬНОСТІ СТУДЕНТІВ-ПРАКТИКАНТІВ

Базою проведення навчальної пропедевтичної практики з методики навчання історії для студентів III курсу першого (бакалаврського) рівня вищої освіти спеціальності 014.03 Середня освіта (Історія) виступають заклади загальної середньої освіти на здобуття рівня базової середньої освіти (5–9 класи), у яких працюють досвідчені вчителі історії, наявні необхідні для виконання завдань практики матеріально-технічні умови.

Запропоновані практично-дослідницькі завдання студенти виконують самостійно під керівництвом та методиста / методистів та за консультативною допомогою учителя-предметника. Загальне керівництво практикою здійснює факультетський керівник. Методисти відповідають за організацію діяльності студентів, контролюють їхню роботу, консультують, перевіряють та оцінюють виконання завдань, виставляють підсумкову оцінку за практику.

Основні види діяльності студентів-практикантів:

- Ознайомлення з організацією освітнього процесу школи та оформлення відомостей про навчальний заклад.
- Укладення опису навчально-методичного та матеріально-технічного забезпечення кабінету історії.

- Спостереження за організацією освітнього процесу школи, веденням шкільної документації, методикою проведення уроків історії вчителями школи.
- Вивчення педагогічного досвіду вчителів історії.
- Аналіз нормативно-правової бази в організації освітнього процесу ЗЗСО та укладання відповідної таблиці з характеристикою визначеної документації.
- Ознайомлення та аналіз базової документації вчителя історії Нової української школи.
- Укладання характеристики за пропонованою схемою шкільного підручника історії для 5–9 класів нового покоління на вибір студента / студентки.
- Розробка календарно-тематичного планування уроків історії на один із семестрів навчального року з урахуванням шкільної періодизації історії України та всесвітньої історії з їхньою розмежованістю по класам (5–12 класи).
- Аналіз відвіданих уроків учителя-предметника відповідно до різних типів уроку з прогнозуванням очікуваних результатів уроку.
- Створення описового аналізу дистанційних, інформаційно-методичних Інтернет-ресурсів / порталів для вчителя історії та учнів/ сервісів історичних навчальних ігор тощо.
- Опрацювання інструктивно-методичних матеріалів із ведення шкільної документації.
- Ознайомлення зі шкільною документацією: шкільним паперовим та електронним журналом, електронним щоденником тощо.
- Ознайомлення та аналіз «Програми Зовнішнього незалежного оцінювання результатів навчання з історії України, здобутих на основі повної загальної середньої освіти».
- Укладання понятійного апарату, характеристик історичних осіб, опису візуальних зображень історико-культурних пам'яток, обов'язкових для розпізнання в межах змістового наповнення однієї з тем ЗНО з історії України.
- Ознайомлення з позакласною роботою з історії в школі.
- Опрацювання методичного посібника «Як говорити про російсько-українську війну в школі. Уроки стійкості, боротьби та перемог».
- Моделювання, укладання конспекту, створення інноваційних дидактичних матеріалів і проведення одного позакласного заходу з історії студентською групою загалом або декількома мікрогрупами практикантів

із максимальним залученням кожного студента / студенток до його практичної реалізації.

- Моделювання, укладання конспекту, створення інноваційних дидактичних матеріалів одного уроку історії нетрадиційної форми / уроку з використанням інтерактивних технологій навчання.

По завершенню практики студенти-практиканти складають диференційований залік.

4. ЗВІТНА ДОКУМЕНТАЦІЯ

Звітною документацією за результатами проходження навчальної пропедевтичної практики з методики навчання історії для студентів III курсу першого (бакалаврського) рівня вищої освіти спеціальності 014.03 Середня освіта (Історія) є:

1. Самостійно оформлений кожним студентом / студенткою робочий зошит із охайним, грамотним, логічно вибудованим виконанням зазначених завдань по дням у табличному вигляді. Робочий зошит практиканта / практикантки здається по завершенню практики.

Відповідно до виконаних завдань упродовж 10 днів практики студенти повинні укласти тематичні та одну облікову таблиці:

Таблиця 1. ВІДОМОСТІ ПРО ШКОЛУ – БАЗУ ПРАКТИКИ.

Таблиця 2. НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНЕ ТА МАТЕРІАЛЬНО-ТЕХНІЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ КАБІNETУ ІСТОРІЇ.

Таблиця 3. НОРМАТИВНО-ПРАВОВЕ ЗАКОНОДАВСТВО В ОРГАНІЗАЦІЇ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ ЗЗСО.

Таблиця 4. БАЗОВА ДОКУМЕНТАЦІЯ ВЧИТЕЛЯ ІСТОРІЇ НОВОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ШКОЛИ.

Таблиця 5. КАЛЕНДАРНО-ТЕМАТИЧНЕ ПЛАНУВАННЯ УРОКІВ ІСТОРІЇ.

Таблиця 6. ПРОГНОЗОВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ УРОКУ.

Таблиця 7. ПЕРІОДИЗАЦІЯ ІСТОРІЇ УКРАЇНИ ТА ВСЕСВІТНЬОЇ ІСТОРІЇ.

Таблиця 8. ДОКУМЕНТАЦІЯ ВЧИТЕЛЯ ІСТОРІЇ З ОБЛІКУ НАВЧАЛЬНИХ ДОСЯГНЕНЬ УЧНІВ.

Таблиця 9. АНАЛІЗ ШКІЛЬНОГО ПІДРУЧНИКА З ІСТОРІЇ НУШ.

Таблиця 10. ДИДАКТИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ТЕМИ ЗНО З ІСТОРІЇ УКРАЇНИ.

Таблиця 11. ІНФОРМАЦІЙНО-МЕТОДИЧНІ ТА ДИСТАНЦІЙНІ ІНТЕРНЕТ-РЕСУРСИ ДЛЯ ВЧИТЕЛЯ ІСТОРІЇ ТА УЧНІВ.

Таблиця 12. МЕТОДИ, ПРИЙОМИ ТА ЗАСОБИ НАВЧАННЯ УРОКУ ІСТОРІЇ.

Таблиця 13. АНАЛІЗ УРОКУ ІСТОРІЇ ЗА СХЕМОЮ.

Таблиця 14. АНАЛІЗ УРОКУ ІСТОРІЇ ВІДПОВІДНО ДО КЛАСИФІКАЦІЇ ТИПОЛОГІЇ УРОКІВ.

Таблиця 15. АНАЛІЗ УРОКУ ІСТОРІЇ ВІДПОВІДНО ДО КЛАСИФІКАЦІЇ ТИПОЛОГІЇ УРОКІВ.

Таблиця 16. МЕТОДИЧНА ДОКУМЕНТАЦІЯ ВЧИТЕЛЯ ІСТОРІЇ.

Таблиця 17. КОНСПЕКТ УРОКУ НЕТРАДИЦІЙНОЇ ФОРМИ / УРОК ІЗ ВИКОРИСТАННЯМ ІНТЕРАКТИВНИХ ТЕХНОЛОГІЙ НАВЧАННЯ

Таблиця 18. КОНСПЕКТ ПОЗАКЛАСНОГО ЗАХОДУ З ІСТОРІЇ.

Таблиця 19. ОБЛІК НАВЧАЛЬНИХ ДОСЯГНЕНЬ ПРАКТИКАНТА / ПРАКТИКАНТКИ.

2. Розгорнутий план конспект уроку

3. Розгорнутий конспект проведеного виховного заходу з історії.

5. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ЗАВДАНЬ НАВЧАЛЬНОЇ ПЕДАГОГІЧНОЇ ПРАКТИКИ У СТАРШІЙ ШКОЛІ

Предмет оцінювання	Параметри оцінювання	Кількість балів	Максимальна кількість балів
1. Рівень теоретичної готовності до виконання завдань практики. Максимальна кількість балів – 20 балів			
Екзаменаційна оцінка з дисципліни «Методика навчання історії»	Відмінно Добре Задовільно Незадовільно	20 – 19 балів 18 – 15 балів 14 – 12 балів 11 – 0 балів	20 балів
2. Якість виконання практичних завдань за програмою практики. Максимальна кількість балів – 50 балів			
Виконання практичних завдань, визначених програмою практики	Завдання невиконане / виконане відповідно до зазначених вимог оформлення, але зі значними похибками / порушеннями у виконанні алгоритму дій, репрезентовано зі значними стилістичними та граматичними помилками у використанні фахової термінології. Практикант не проявляє креативність мислення, творчий, науковий підхід, не висловлює / на слабкому рівні висловлює власні судження, без аргументацій; не застосовує / застосовує фрагментарно інноваційні, інтерактивні технології, нетрадиційні форми навчання історії, новітні мультимедійні та дистанційні форми навчання; не володіє методичною та методологічною термінологією, не дає загальної	0 – 2 бали	Щоденна робота студента оцінюється максимум у 5 балів. За 10 днів практики максимальна кількість балів – 50.

	<p>характеристики методичній проблемі; презентує незадовільний рівень сформованості багатofункціональних компетентностей майбутнього вчителя історії, у тому числі й інформаційно-комунікативних; не володіє / недостатньо володіє вміннями пошуку історичної, методичної інформації за допомогою Інтернет-ресурсів; не використовує / замало використовує джерел інформації; на незадовільному рівні здійснює самоаналіз; не вміє репрезентувати / представляє свої завдання зі значними порушеннями в логіці та систематизації історико-методичного матеріалу.</p>		
	<p>Завдання виконане відповідно до зазначених вимог оформлення, але з певними похибками / порушеннями у виконанні алгоритму дій, репрезентовано з окремими стилістичними та граматичними помилками у використанні фахової термінології. Практикант практично не проявляє креативність мислення, творчий, науковий підхід, на задовільному рівні висловлює власні судження з фрагментарною аргументацією; демонструє значні порушення у логіці, системності, послідовності репрезентованих думок; недостатньо застосовує інноваційні, інтерактивні технології, нетрадиційні форми навчання історії, новітні мультимедійні та дистанційні форми навчання; робить значні помилки у розумінні методичної та методологічної термінології, дає фрагментарну загальну характеристику методичній проблемі; презентує задовільний рівень сформованості багатofункціональних компетентностей майбутнього вчителя історії, у тому числі й інформаційно-комунікативних; демонструє загальні вміння пошуку історичної, методичної інформації за допомогою Інтернет-ресурсів; замало використовує джерел інформації; на задовільному рівні здійснює самоаналіз; представляє свої завдання, але з певними порушеннями в логіці та систематизації історико-методичного матеріалу.</p>	3 бали	
	<p>Завдання виконане відповідно до зазначених вимог оформлення, але з певними похибками / порушеннями у виконанні алгоритму дій, репрезентовано з окремими стилістичними та граматичними помилками у використанні фахової термінології. Практикант проявляє деяку креативність мислення, творчий, науковий підхід, певну аргументованість умовиводів,</p>	4 бали	

	<p>відповідність представленим доводам логічно підібраних правильних і цікавих прикладів, вільно висловлює власні судження, але з недостатньою аргументацією; демонструє деякі порушення у логіці, системності, послідовності репрезентованих думок; застосовує інноваційні, інтерактивні технології, нетрадиційні форми навчання історії, новітні мультимедійні та дистанційні форми навчання, але з певними обмеженнями; виявляє розуміння методичної та методологічної термінології, дає загальну характеристику методичній проблемі; презентує достатній рівень сформованості багатофункціональних компетентностей майбутнього вчителя історії, у тому числі інформаційно-комунікативних; демонструє достатні вміння пошуку історичної, методичної інформації за допомогою Інтернет-ресурсів; використовує різні джерела інформації; здійснює самоаналіз; представляє свої завдання, але з певними порушеннями в логіці та систематизації історико-методичного матеріалу.</p>		
	<p>Завдання виконане відповідно до зазначених вимог оформлення / виконання алгоритму дій, репрезентовано стилістично та граматично правильно з використанням фахової термінології. Практикант проявляє високий рівень креативності мислення, творчий, науковий підхід, аргументованість умовиводів, відповідність представленим доводам логічно підібраних правильних і цікавих прикладів, вільно висловлює власні судження; демонструє нестандартний підхід до викладу матеріалу, логічність, системність, послідовність репрезентованих думок; застосовує інноваційні, інтерактивні технології, нетрадиційні форми навчання історії, новітні мультимедійні та дистанційні форми навчання; виявляє розуміння методичної та методологічної термінології, дає загальну характеристику методичній проблемі; презентує високу сформованість багатофункціональних компетентностей майбутнього вчителя історії, у тому числі й інформаційно-комунікативних, вільне володіння Інтернет-ресурсами та пошуком історичної, методичної інформації; використовує різні джерела інформації; здійснює самоаналіз; представляє логічно та систематизовано виконані завдання.</p>	5 балів	
<p>3. Рівень відповідності звітної документації вимогам програми практики Максимальна кількість балів – 30 балів</p>			

1. Робочий зошит практиканта / практикантки	20 балів	За 10 днів практики максимальна кількість балів – 30.	
2. Розгорнутий план конспект уроку	5 балів		
3. Розгорнутий конспект проведеного виховного заходу з історії	5 балів		
4. Рівень професійної сформованості особистості			
	- трудова дисципліна під час практики; - участь у роботі настановної конференції; - вчасне оформлення і здача звітної документації	У разі порушення визначених вимог методист має право з загальної суми балів студента за результатами практики зняти до 5 балів.	до 5 балів
РАЗОМ			100 балів

6. ВИКОНАННЯ ЗАВДАНЬ ПРОГРАМИ ПРАКТИКИ

6.1. ЗАВДАННЯ 1 ДНЯ ПРАКТИКИ

Тема: **«Організація навчальної практики»**

1. Вивчити організацію освітнього процесу школи та заповнити таблицю 1.
2. Ознайомитися та описати навчально-методичне та матеріально-технічне забезпечення кабінету історії. Укласти таблицю 2.

Таблиця 1

ВІДОМОСТІ ПРО ШКОЛУ – БАЗУ ПРАКТИКИ

Назва школи		
Профіль школи		
Адреса школи		
Директор школи		
Заступник директора з навчальної роботи		
Заступник директора з виховної роботи		
Учителі історії		
Учителі правознавства		
Кабінет історії		
Шкільний музей (повна його назва)		
Розклад дзвінків		
Уроки	Перша зміна	Друга зміна
1-й		
2-й		
3-й		
4-й		

5-й		
6-й		
7-й		

Таблиця 2

НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНЕ ТА МАТЕРІАЛЬНО-ТЕХНІЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ КАБІНЕТУ ІСТОРІЇ

НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ	ОПИС
Нормативно-правове законодавство щодо організації навчального процесу	
Методична документація	
Методична література	
Наукова історична література	
Художня історична література	
Історичні артефакти / речова наочність	
Образотворча наочність	
Умовно-графічна наочність	
Інше	
МАТЕРІАЛЬНО-ТЕХНІЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ	ОПИС
мультимедіа	
комп'ютери	
навчальні стенди	
Раритетні технічні засоби навчання	
Інше	

6.2. ЗАВДАННЯ 2–3 ДНЯ ПРАКТИКИ

Тема: **«Базова документація вчителя історії Нової української школи»**

1. Проаналізувати нормативно-правові документи в організації освітнього процесу ЗЗСО та укласти таблицю 3:

- Наказ 01.08.2022 р. Міністерства охорони здоров'я України № 1371 «Про затвердження Змін до деяких наказів Міністерства охорони здоров'я України». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0932-22#Text>
- Наказ 25.09.2020 р. Міністерства охорони здоров'я України № 2205 «Про затвердження Санітарного регламенту для закладів загальної середньої освіти». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1111-20#Text>
- Наказ МОН від 25.04.2013 № 466 «Про затвердження Положення про дистанційне навчання» із змінами, внесеними згідно з Наказами МОН № 660 від 01.06.2013, № 761 від 14.07.2015, № 1115 від 08.09.2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0703-13#Text>

- Типова освітня програма для 5–9 класів закладів загальної середньої освіти. Наказ Міністерства освіти та науки від 19.02.2021 р. № 235. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/uploads/public/602/fd3/0bc/602fd30bccb01131290234.pdf>

2. Ознайомитися з переліком сучасних модельних програм для 5–9 класів з історії НУШ станом на сьогодні. Проаналізувати одну з модельних програм для 5–9 класів з історії НУШ (на вибір студента / студентки) та описові відомості занести в таблицю 4:

- Модельна навчальна програма «Вступ до історії України та громадянської освіти. 5 клас. (Гісем О. В., Мартинюк О. О.). URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/Navchalni.prohramy/2021/14.07/Model.navch.prohr.5-9.klas.NUSH-poetap.z.2022/Hromad.ta.istor.osv.hal/Vstup.do.ist.Ukr.ta.hrom.osv-5.kl.Hisem.Martynyuk.10.08.pdf>
- Модельна навчальна програма «Вступ до історії України та громадянської освіти. 5 клас. (Бакка Т. В., Желіба О. В. та ін.)». URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/Navchalni.prohramy/2021/14.07/Model.navch.prohr.5-9.klas.NUSH-poetap.z.2022/Hromad.ta.istor.osv.hal/Vstup.do.ist.Ukr.ta.hrom.osv-5.kl.Bakka.ta.in.10.08.pdf>
- Модельна навчальна програма «Вступ до історії України та громадянської освіти. 5 клас. (Желіба О. В., Мокрогуз О. П.)». URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/Navchalni.prohramy/2021/14.07/Model.navch.prohr.5-9.klas.NUSH-poetap.z.2022/Hromad.ta.istor.osv.hal/Vstup.do.ist.Ukr.ta.hrom.osv-5.kl.Zheliba.Mokrohuz.14.07.pdf>
- Модельна навчальна програма «Вступ до історії України та громадянської освіти. 5 клас. (Бурлака О. В., Власова Н. С. та ін.)». URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/Navchalni.prohramy/2021/14.07/Model.navch.prohr.5-9.klas.NUSH-poetap.z.2022/Hromad.ta.istor.osv.hal/Vstup.do.ist.Ukr.ta.hrom.osv-5.kl.Burlaka.ta.in.14.07.pdf>
- Модельна навчальна програма «Досліджуємо історію і суспільство (інтегрований курс). 5–6 класи. (Гісем О. В., Мартинюк О. О. та ін.)». URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/Navchalni.prohramy/2021/14.07/Model.navch.prohr.5-9.klas.NUSH-poetap.z.2022/Hromad.ta.istor.osv.hal/Doslidzh.ist.susp.5-6.kl.intehr.kurs-Hisem-in.17.12.pdf>
- Модельна навчальна програма «Досліджуємо історію і суспільство (інтегрований курс). 5–6 класи. (Пометун О. І., Ремех Т. О. та ін.)». URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/Navchalni.prohramy/2021/14.07/Model.navch.prohr.5-9.klas.NUSH-poetap.z.2022/Hromad.ta.istor.osv.hal/Doslidzhuyemo.istoriyu.susp.5-6.kl.intehr.kurs.Pometun.ta.in.14.07.pdf>
- Модельна навчальна програма «Досліджуємо історію і суспільство (інтегрований курс). 5–6 класи. (Васильків І. Д., Димій І. С., Шеремета Р. В.)». URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/Navchalni.prohramy/2021/14.07/Model.navch.prohr.5-9.klas.NUSH-poetap.z.2022/Hromad.ta.istor.osv.hal/Doslidzhuyemo.istoriyu.susp.5-6.kl.Vasylkiv.ta.in.14.07.pdf>

- Модельна навчальна програма «Україна і світ. Вступ до історії України та громадянської освіти. 5–6 класи (інтегрований курс)» (Даниленко В. М., Гісем О. В. та ін.) URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/Navchalni.prohramy/2021/14.07/Model.navch.prohr.5-9.klas.NUSH-poetap.z.2022/Hromad.ta.istor.osv.hal/Ukr.svit.Vstup.do.ist.Ukr.5-6.kl.intehr.kurs.Danylenko.ta.in.06.05.22.pdf>
- Модельна навчальна програма «Україна і світ. Вступ до історії та громадянської освіти (інтегрований курс). 5–6 класи. (Кафтан М. В., Козорог О. Г. та ін.)». URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/Navchalni.prohramy/2021/14.07/Model.navch.prohr.5-9.klas.NUSH-poetap.z.2022/Hromad.ta.istor.osv.hal/Ukr.svit.vstup.do.ist.hrom.osv.5-6-kl.intehr.kurs.Kaftan.ta.in.14.07.pdf>
- Модельна навчальна програма «Україна і світ. Вступ до історії та громадянської освіти (інтегрований курс). 5–6 класи. (Власова В. С., Желіба О. В. та ін.)». URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/Navchalni.prohramy/2021/14.07/Model.navch.prohr.5-9.klas.NUSH-poetap.z.2022/Hromad.ta.istor.osv.hal/Ukr.svit.vstup.do.ist.hrom.osv.5-6-kl.intehr.kurs.Vlasova.ta.in.14.07.pdf>
- Модельна навчальна програма «Україна і світ: вступ до історії та громадянської освіти. 5–6 класи (інтегрований курс)» для закладів загальної середньої освіти (автори Аркуша О. Г., Дяків В. Г., Мудрий М. М., Пастушенко Р. Я., Хлипавка Л. М.). URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/Navchalni.prohramy/2023/Model.navch.prohr.5-9.klas/Hromad.ta.istor.osv.hal.2023/Ukr.svit.Vstup.do.ist.Ukr.ta.hromad.osv.5-6.kl.intehr.kurs.Arkusha.ta.in.19.06.2023.pdf>
- Модельна навчальна програма «Історія України. Всесвітня історія. 6 клас. (Піскарьова І. О., Бурлака О. В. та ін.)». URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/Navchalni.prohramy/2021/14.07/Model.navch.prohr.5-9.klas.NUSH-poetap.z.2022/Hromad.ta.istor.osv.hal/Ist.Ukr.Vsesv.ist.6-kl.Piskarova.ta.in.14.07.pdf>
- Модельна навчальна програма «Історія України. Всесвітня історія. 6 клас для закладів загальної середньої освіти (автори О. Гісем, О. Мартинюк, Н. Сорочинська, О. Гісем, Я. Василенко). URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/Navchalni.prohramy/2021/14.07/Model.navch.prohr.5-9.klas.NUSH-poetap.z.2022/Hromad.ta.istor.osv.hal/Ist.Ukr.Vsesv.ist.6-kl.dlya.ZZSO-Hisem.ta.in.14.07.pdf>
- Модельна навчальна програма «Історія України. 7–9 класи» для закладів загальної середньої освіти (автори Бурлака О. В., Желіба О. В., Павловська-Кравчук В. А., Худобець О. А., Черкас Б. В., Щупак І. Я.). URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/Navchalni.prohramy/2023/Model.navch.prohr.5-9.klas/Hromad.ta.istor.osv.hal.2023/16.08.2023/Istoriya.Ukrayiny.7-9.kl.Burlaka.ta.in.13.09.2023.pdf>
- Модельна навчальна програма «Історія України. 7–9 класи» для закладів загальної середньої освіти (автори Пометун О. І., Ремех Т. О., Гупан Н. М., Малієнко Ю. Б., Серова Г. В.). URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/Navchalni.prohramy/2023/Model.navch.prohr.5-9.klas/Hromad.ta.istor.osv.hal.2023/08.09.2023/Istoriya.Ukrayiny.7-9.kl.Pometun.ta.in-08.09.2023.pdf>

- Модельна навчальна програма «Історія України. 7–9 класи» для закладів загальної середньої освіти (автори Гісем О. В., Бойко В. І., Василенко Я. Л., Даниленко В. М., Мартинюк О. О., Охредько О. Е., Сирцова О. М., Тарасюк Т. Д.). URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/Navchalni.prohramy/2023/Model.navch.prohr.5-9.klas/Hromad.ta.istor.osv.hal.2023/30.11.2023/Istoriya.Ukrayiny.7-9%20kl.Hisem.ta.in.30.11.2023.pdf>
- Модельна навчальна програма «Всесвітня історія. 7–9 класи» для закладів загальної середньої освіти (автори Щупак І. Я., Посунько А. С., Бакка Т. В., та інші). URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/Navchalni.prohramy/2023/Model.navch.prohr.5-9.klas/Hromad.ta.istor.osv.hal.2023/16.08.2023/Vsesvitnya.istoriya.7-9.kl.Shchupak.ta.in.13.09.2023.pdf>
- Модельна навчальна програма «Всесвітня історія. 7–9 класи» для закладів загальної середньої освіти (автори Пометун О. І., Ремех Т. О., Малієнко Ю. Б., Мороз П. В.). URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/Navchalni.prohramy/2023/Model.navch.prohr.5-9.klas/Hromad.ta.istor.osv.hal.2023/08.09.2023/Vsesvitnya.istoriya.7-9.kl.Pometun.ta.in-08.09.2023.pdf>
- Модельна навчальна програма «Всесвітня історія. 7–9 класи» для закладів загальної середньої освіти (автори Гісем О. В., Бойко В. І., Василенко Я. Л., Даниленко В. М., Мартинюк О. О., Охредько О. Е., Сирцова О. М.). URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/Navchalni.prohramy/2023/Model.navch.prohr.5-9.klas/Hromad.ta.istor.osv.hal.2023/30.11.2023/Vsesvitnya.istoriya.7-9%20kl.Hisem.ta.in.30.11.2023.pdf>
- Модельна навчальна програма «Історія України і світ. 7–9 класи (інтегрований курс) (варіант 1)» для закладів загальної середньої освіти (автори: Секиринський Д. О., Власова Н. С., Желіба О. В., Кронгауз В. О., Щупак І. Я.). URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/Navchalni.prohramy/2023/Model.navch.prohr.5-9.klas/Hromad.ta.istor.osv.hal.2023/Istoriya-Ukr.i.svit.7-9-intehr.kurs-variant.1-Sekyrynskyi.ta.in.13.09.2023.pdf>
- Модельна навчальна програма «Історія України і світ. 7–9 класи (інтегрований курс) (варіант 2)» для закладів загальної середньої освіти (автори: Власова Н. С., Желіба О. В., Кронгауз В. О., Секиринський Д. О., Щупак І. Я.). URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/Navchalni.prohramy/2023/Model.navch.prohr.5-9.klas/Hromad.ta.istor.osv.hal.2023/Istoriya-Ukr.i.svit.7-9-intehr.kurs-variant.2-Vlasova.ta.in.13.09.2023.pdf>
- Та інші модельні навчальні програми (по мірі укладання та появи на сайті МОН)

3. Ознайомитися зі структурою календарно-тематичного планування предмету «Історія» для 5–9 класів. Відповідно до змісту обраної студентом / студенткою модельної програми та шкільного підручника самостійно укласти тематично-календарне планування з курсу історії на перше або друге півріччя та відповідні дані занести у таблицю 5.

4. Відповідно до укладеного студентом / студенткою календарно-тематичного планування (див. таблицю 3) обрати одну із тем, самостійно спрогнозувати очікуванні результати уроку та заповнити визначений розділ таблиці 6.

5. Дослідити проблему періодизації історії України та всесвітньої історії у вітчизняній історіографії. Визначити шкільну періодизацію історії України та

всесвітньої історії, їхню розмежованість по класам (5–12 класи) та відповіді оформити у відповідний розділ таблиці 7.

Таблиця 3

**НОРМАТИВНО-ПРАВОВЕ ЗАКОНОДАВСТВО В ОРГАНІЗАЦІЇ
ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ ЗЗСО**

ТИПОВА ОСВІТНЯ ПРОГРАМА ДЛЯ 5–9 КЛАСІВ ЗАКЛАДІВ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ. НАКАЗ МІНІСТЕРСТВА ОСВІТИ ТА НАУКИ ВІД 19.02.2021 Р. № 235.	
ЗАВДАННЯ	АНАЛІЗ ДОКУМЕНТАЦІЇ
1. Представте мету документа	
2. Укажіть перелік розділів із назвами	
3. Визначте складові типових навчальних планів	
4. Поясніть значимість модельних навчальних програм	
5. Опишіть інструментарій оцінювання	
6. Визначте кількість рекомендованих, мінімальних, максимальних годин на рік та тиждень у громадянській та історичній освітній галузі за класами (від 5 до 9 класу) для закладів із навчанням українською мовою (див. Додатки)	
7. Визначте предмети та кількість рекомендованих годин на тиждень у громадянській та історичній освітній галузі за класами (від 5 до 9 класу) для закладів із навчанням українською мовою. Визначте можливі інтегровані курси (див. Додатки)	
ВАШ ВИСНОВОК: ПРИЗНАЧЕННЯ, ЗНАЧИМІСТЬ ТА ПРАКТИЧНЕ ВТІЛЕННЯ, НА ОСНОВІ ВАШИХ СПОСТЕРЕЖЕНЬ ПРАКТИКИ, ДАНОГО	

ДОКУМЕНТА В ОСВІТНЬОМУ ПРОСТОРІ УКРАЇНИ	
<p>1. НАКАЗ 01.08.2022 Р. МІНІСТЕРСТВА ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ № 1371 «ПРО ЗАТВЕРДЖЕННЯ ЗМІН ДО ДЕЯКИХ НАКАЗІВ МІНІСТЕРСТВА ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ»</p> <p>2. НАКАЗ 25.09.2020 Р. МІНІСТЕРСТВА ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ № 2205 «ПРО ЗАТВЕРДЖЕННЯ САНІТАРНОГО РЕГЛАМЕНТУ ДЛЯ ЗАКЛАДІВ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ»</p>	
1. Визначте безперервну тривалість навчальних занять при організації дистанційного навчання в умовах воєнного стану або надзвичайної ситуації по класам (від 5 по 9 класи)	
2. Визначте тривалість виконання завдань для самопідготовки учнів у позанавчальний час для 5-9 класів	
ВАШ ВИСНОВОК: ПРИЗНАЧЕННЯ, ЗНАЧИМІСТЬ ТА ПРАКТИЧНЕ ВТІЛЕННЯ, НА ОСНОВІ ВАШИХ СПОСТЕРЕЖЕНЬ ПРАКТИКИ, ДАНОГО ДОКУМЕНТА В ОСВІТНЬОМУ ПРОСТОРІ УКРАЇНИ	
<p>НАКАЗ МОН ВІД 25.04.2013 № 466 «ПРО ЗАТВЕРДЖЕННЯ ПОЛОЖЕННЯ ПРО ДИСТАНЦІЙНЕ НАВЧАННЯ» ІЗ ЗМІНАМИ, ВНЕСЕНИМИ ЗГІДНО З НАКАЗАМИ МОН № 660 ВІД 01.06.2013, № 761 ВІД 14.07.2015, № 1115 ВІД 08.09.2020</p>	
1. Дайте визначення дистанційному навчанню	
2. Укажіть перелік розділів із назвами даного документу	
3. Представте мету дистанційної форми навчання	
4. Укажіть можливі форми навчального процесу та види навчальних занять за дистанційної форми навчання	

5. Перелічіть складові системотехнічного забезпечення дистанційного навчання	
ВАШ ВИСНОВОК: ПРИЗНАЧЕННЯ, ЗНАЧИМІСТЬ ТА ПРАКТИЧНЕ ВТІЛЕННЯ, НА ОСНОВІ ВАШИХ СПОСТЕРЕЖЕНЬ ПРАКТИКИ, ДАНОГО ДОКУМЕНТА В ОСВІТНЬОМУ ПРОСТОРИ УКРАЇНИ	

Таблиця 4

БАЗОВА ДОКУМЕНТАЦІЯ ВЧИТЕЛЯ ІСТОРІЇ НОВОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ШКОЛИ

АНАЛІЗ ОДНІЄЇ З МОДЕЛЬНИХ ПРОГРАМ ДЛЯ 5-9 КЛАСІВ З ІСТОРІЇ НУШ <i>(на вибір студента / студентки)</i>	
ЗАВДАННЯ	АНАЛІЗ ДОКУМЕНТАЦІЇ
1. Укажіть назву, клас / класи, авторів, рік затвердження модельної програми	
2. Визначте структурні складові програми	
3. Представте мету модульної програми	
4. Перелічіть очікувані результати навчання за модельною програмою	
5. Розкрийте основні принципи, за якими структуровано модельну програму	
6. Покажіть ключові компетентності	
7. Укажіть предметні компетентності	
8. Визначте зміст курсу	
9. Які види навчальної діяльності пропонують автори	

модельної програми	
10. Назвіть розділи, змістова тематична частина яких виноситься для підготовки учнів до ЗНО	
ВАШ ВИСНОВОК: ПРИЗНАЧЕННЯ, ЗНАЧИМІСТЬ ТА ПРАКТИЧНЕ ВТІЛЕННЯ, НА ОСНОВІ ВАШИХ СПОСТЕРЕЖЕНЬ ПРАКТИКИ, ДАНОГО ДОКУМЕНТА В ОСВІТНЬОМУ ПРОСТОРІ УКРАЇНИ	

Таблиця 5

КАЛЕНДАРНО-ТЕМАТИЧНЕ ПЛАНУВАННЯ УРОКІВ ІСТОРІЇ

КАЛЕНДАРНО-ТЕМАТИЧНЕ ПЛАНУВАННЯ З ІСТОРІЇ,КЛАС, I / II СЕМЕСТР

За модельною програмою (Назва, автори, рік)			
За підручником (Назва, автори, видавництво, рік, кількість сторінок)			
№	ТЕМА	ДАТА	КОРЕКЦІЯ
I / II СЕМЕСТР			
РОЗДІЛ НАЗВА			
1			
2			
3			

Таблиця 6

ПРОГНОЗОВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ УРОКУ

ВИЗНАЧЕННЯ МЕТИ УРОКУ ОДНІЄЇ З ТЕМ ЗА КАЛЕНДАРНО-ТЕМАТИЧНИМ ПЛАНУВАННЯМ

Тема уроку:

Клас	
Курс	
Запланована дата проведення	
1. Визначте та сформулюйте мету ВІДВІДАНОГО уроку / очікуванні результати навчання учнів відповідно до ключових і предметних компетентностей (навчальної, дидактичної і виховної частин мети уроку)	<p>ПРИКЛАД: учень / учениця</p> <ul style="list-style-type: none"> • Розрізняє джерела інформації за видами (матеріальні/нематеріальні, первинні/вторинні, текстово-візуальні тощо). • Наводить приклади історичних пам'яток та інших проявів присутності минулого в сьогоденні – топоніміка, лексика, фольклор, соціальні практики тощо. • Визначає ознаки, що пов'язують документи, артефакти (музейні об'єкти) та ілюстративний матеріал з історичним періодом (у межах теми). • Пояснює і доцільно застосовує терміни, поняття, які вжито в запропонованих джерелах. • Визначає тему і походження запропонованого джерела історичної та суспільної інформації. • Використовує в поясненнях інформацію з різних джерел, зокрема тексти та відеоматеріали, усні історичні свідчення, музейні експозиції, власні спостереження. • Співвідносить з вивченим періодом (епохою) відомі історичні події та особи, визначає сфери суспільного життя, які зазнавали змін. • Визначає на карті положення географічних об'єктів, культурно-історичних пам'яток, місця історичних подій, згаданих у змісті теми. • Описує перебіг історичних подій у межах теми та визначає їхню тяглість в історичному процесі • Виокремлює основне і другорядне в тексті джерела. • Формулює питання різного типу до тексту/медіатексту, візуальних джерел Розрізняє факт і судження в запропонованому тексті/медіа тексті. • Формулює запитання щодо достовірності інформації з різних джерел. • Пояснює способи нагромадження та пошуку. • Характеризує способи збереження інформації про минуле та пояснює необхідність збереження історичних джерел у минулому й сьогоденні. • Оцінює інформацію щодо її достовірності, надійності та повноти. • Використовує пошукові системи для отримання інформації, дізнається значення незнайомих слів. • Формулює оцінні судження про вчинки історичних осіб та сучасних діячів, події, явища, процеси з урахуванням отриманих знань та власного досвіду [27].

Таблиця 7

ПЕРІОДИЗАЦІЯ ІСТОРІЇ УКРАЇНИ ТА ВСЕСВІТНЬОЇ ІСТОРІЇ

ПРОБЛЕМА ПЕРІОДИЗАЦІЇ ІСТОРІЇ УКРАЇНИ ТА ВСЕСВІТНЬОЇ ІСТОРІЇ У ВІТЧИЗНЯНІЙ ІСТОРІОГРАФІЇ

ЗАВДАННЯ	ВІДПОВІДЬ СТУДЕНТА / СТУДЕНТКИ	
	ІСТОРІЯ УКРАЇНИ	ВСЕСВІТНЯ ІСТОРІЯ
1. Визначте шкільну періодизацію історії України та всесвітньої історії з конкретизацією кожного періоду, з підперіодами та їхнім датуванням.		
2. Відповідно по класам (5–12 класи) показати: якими періодами та подіями починається та закінчується вивчення історії України та всесвітньої історії.		

6.3. ЗАВДАННЯ 4-5 ДНЯ ПРАКТИКИ

Тема: «Документація вчителя історії з обліку навчальних досягнень учнів»

1. Ознайомитися зі шкільною документацією: шкільним журналом, електронним журналом, електронним щоденником тощо.
2. Опрацювати інструктивно-методичні матеріали з ведення шкільного журналу:
 - «Вказівки до ведення класного журналу» у фотодокументах 1 та 2 таблиці 8; правильність запису даних на відповідних сторінках правої та лівої частини документу, облік відвідування, фіксації навчальних досягнень учнів, форми запису тем уроків і домашніх завдань.
 - Заповнення журналів, перевірка зошитів, оцінювання: мікс учительських питань про НУШ у середній школі. URL: <https://nus.org.ua/questions/zapovnennya-zhurnaliv-perevirka-zoshytiv-otsinyuvannya-miks-uchytelskyh-pytan-pro-nush-u-serednij-shkoli/>
 - Інструкцією з ведення ділової документації в закладах загальної середньої освіти в електронній формі. МОН України Наказ 08.08.2022 № 707 Про затвердження Інструкції з ведення ділової документації у закладах загальної середньої освіти в електронній формі. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1029-22#Text>

- Інструктивно-методичних рекомендацій щодо викладання навчальних предметів у закладах загальної середньої освіти у 2023/2024 навчальному році. URL: <https://mon.gov.ua/ua/osvita/zagalna-serednya-osvita/metodichni-rekomendaciyi>
- Інструктивно-методичні рекомендації щодо організації освітнього процесу та викладання навчальних предметів у закладах загальної середньої освіти у 2022/2023 навчальному році. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/metodichni%20recomendacii/2022/08/20/02/Instruktazh-metod.rekom.shchodo.orhaniz.osv.protsesu.2022-2023.navchalnomu.rotsi.20.08.2022.pdf>
- Критерії оцінювання навчальних досягнень учнів (вихованців) у системі загальної середньої освіти. МОН України Наказ 13.04.2011 N 329 Про затвердження Критеріїв оцінювання навчальних досягнень учнів (вихованців) у системі загальної середньої освіти. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0566-11#Text>
- Методичні рекомендації щодо заповнення сторінок класного журналу в 5 класах НУШ від Сумського ОІППО. URL: <http://www.soippo.edu.ua/images>
- Методичні рекомендації щодо окремих питань здобуття загальної середньої освіти в умовах воєнного стану в Україні. МОН України Наказ 15.05.2023 № 563 Про затвердження методичних рекомендацій щодо окремих питань здобуття освіти в закладах загальної середньої освіти в умовах воєнного стану в Україні. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0563729-23#Text>
- Методичні рекомендації щодо оцінювання навчальних досягнень учнів 5–6 класів, які здобувають освіту відповідно до нового Державного стандарту базової середньої освіти URL: <https://mon.gov.ua/ua/npa/pro-zatverdzhennya-metodichnih-rekomendacij-shodo-ocinyuvannya-navchalnih-dosyaghen-uchniv-5-6-klasiv-yaki-zdobuvayut-osvitu-vidpovidno-do-novogo-derzhavnogo-standartu-bazovoyi-serednoyi-osviti>
- Наказ МОН від 03.06.2008 № 496 «Про затвердження Інструкції з ведення класного журналу учнів 5-11 (12)-х класів загальноосвітніх навчальних закладів» <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0496290-08#Text>
- Орієнтовні вимоги оцінювання навчальних досягнень учнів із базових дисциплін у системі загальної середньої освіти. МОН України Наказ від 21.08.2013 № 1222 Про затвердження орієнтовних вимог оцінювання навчальних досягнень учнів із базових дисциплін у системі загальної середньої освіти. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v1222729-13#Text>
- Презентація «Ведення ділової документації вчителя» <https://naurok.com.ua/prezentaciya-vedennya-dilovo-dokumentaci-vchitelya-97544.html>
- Про затвердження єдиних зразків обов'язкової ділової документації в загальноосвітніх навчальних закладах усіх типів і форм власності. Наказ МОН 10.05.2011 № 423 Із змінами, внесеними згідно з Наказом Міністерства освіти і науки № 725 від 01.06.2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0423736-11#Text>
- Про затвердження методичних рекомендацій щодо оцінювання навчальних досягнень учнів 5-6 класів, які здобувають освіту відповідно до нового Державного стандарту базової середньої освіти. НАКАЗ № 289 від 01 квітня 2022 року. URL: https://osvita.ua/legislation/Ser_osv/86195/
- Формувальне оцінювання в базовій і старшій школі: труднощі, поради, вправи. URL: <https://osvitoria.media/experience/formuvalne-otsinyuvannya-u-bazovij-i-starshij-shkoli-trudnoshhi-porady-vpravu/>

3. Роздрукувати та заповнити фотодокументи 16-17 сторінок шкільного журналу. Оформити їх на умовну групу учнів із 10 осіб, які вивчили

одну тему з історії за розробленим практикантом календарно-тематичним плануванням. На сторінці 16 уявного журналу виставити поточні оцінки, пропуски занять, тематичну оцінку. На сторінці 17 записати опрацьовані теми уроків відповідно до складеного календарно-тематичного планування (див. таблицю 5). Заповнені фотодокументи вставити у відповідний розділ таблиці 8.

4. Визначити навчально-методичну платформу електронної документації, на якій працює школа. Ознайомитися з перевагами та недоліками роботи платформи, електронних версій журналу та щоденника. Упорядкувати відповідний розділ таблиці 8.

5. Ознайомитися з «Програмою Зовнішнього незалежного оцінювання результатів навчання з історії України, здобутих на основі повної загальної середньої освіти» поточного року та скласти характеристику документу у відповідному розділі таблиці 8.

- Програма Зовнішнього незалежного оцінювання результатів навчання з історії України, здобутих на основі повної загальної середньої освіти. Назва МОН України від 26.06.2018 р., № 696. URL: <https://osvita.ua/doc/files/news/10/1006/History.pdf>

Таблиця 8

**ДОКУМЕНТАЦІЯ ВЧИТЕЛЯ ІСТОРІЇ З ОБЛІКУ НАВЧАЛЬНИХ
ДОСЯГНЕНЬ УЧНІВ**

АНАЛІЗ ПАПЕРОВОЇ ШКІЛЬНОЇ ДОКУМЕНТАЦІЇ	
ЗАВДАННЯ	АНАЛІЗ ДОКУМЕНТАЦІЇ

1. Опрацюйте інструктивно-методичні матеріали ведення шкільного журналу

3

ВКАЗІВКИ ДО ВЕДЕННЯ КЛАСНОГО ЖУРНАЛУ

- Відповідно до Інструкції з ведення ділової документації в загальноосвітніх навчальних закладах, згідно з наказом № 240 від 23.06.2000 року Міністерства освіти і науки України, класний журнал є шкільним документом, ведення якого здійснюється класним керівником та вчителями, які несуть особисту відповідальність за своєчасність заповнення, стан та достовірність записів.
- Всі записи в журналі ведуться державною мовою, чорнилом (пастою) одного (чорного або синього) кольору, чітко й охайно. У разі помилкового або неправильного запису він закреслюється, поряд робиться правильний, який засвідчується підписом керівника навчального закладу та скріплюється печаткою внизу сторінки, на якій відбулося виправлення.
- Класні журнали паралельних класів нумеруються арабськими цифрами і прописними літерами українського алфавіту. Наприклад, "5-А клас", "5-Б клас", "10-А клас", "10-Б клас".
- Розподіл кількості сторінок для навчальних предметів і курсів за вибором відповідно до робочого навчального плану здійснює керівник навчального закладу або його заступник з навчально-виховної роботи.
- Класний керівник заповнює розділи: "Облік відвідування (пропусків занять)"; "Облік проведення бесід, інструктажів, заходів з безпеки життєдіяльності"; "Загальні відомості про учнів"; "Зведена таблиця руху учнів класу" та переносить до розділу "Зведений облік навчальних досягнень учнів" наприкінці семестрів та року оцінки з відповідних предметних сторінок.
- Графи розділу "Загальні відомості про учнів" учитель заповнює протягом перших 10 днів навчального року і систематично протягом року вносить до цього розділу відповідні записи, в зв'язку з прибуттям або вбуттям учнів.
- Прізвища та імена учнів записуються на сторінках відповідного розділу журналу в алфавітному порядку.
- У розділі "Облік відвідування (пропусків занять)" класний керівник щодня відмічає кількість уроків, пропущених кожним учнем. Відсутність учня (учениці) записується у вигляді дробу, чисельник якого вказує на причину відсутності ("н" – відсутність учня (учениці), "хв" – відсутність через хворобу), а знаменник – на кількість пропущених уроків. Наприклад: "н/6", "хв/5". Наприкінці кожного семестру та навчального року підбивається підсумок загальної кількості пропущених учнем уроків.
- У розділі "Облік навчальних досягнень учнів" класний керівник записує в алфавітному порядку прізвища та імена учнів, назву навчального предмета відповідно до навчального плану, прізвище, ім'я та по батькові вчителя, який його викладає.
- На лівій сторінці розгорнутого журналу в розділі "Облік навчальних досягнень учнів" учитель веде щоденний облік навчальних досягнень і відвідування учнями занять, на правій – записує дату проведення уроку, його зміст і завдання додому.
- У графі "Зміст уроку" відповідно до календарного планування стисло записується тема уроку, контрольної, практичної, лабораторної роботи тощо.
- У графі "Завдання додому" стисло записується зміст і характер його виконання (прочитати, вивчити напам'ять, повторити тощо), сторінки підручника, номери задач, прикладів, практичні роботи.
- У графі "Місяць і число" проставляється дата проведення уроку.
- Відмітки щодо відвідування і бали за досягнення у навчанні проставляються в одних і тих самих клітинках.

	<ul style="list-style-type: none"> • Дата проведення занять записується дробом, чисельник якого є датою, а знаменник – місяцем поточного року. Наприклад 04/09 означає, що заняття проведено четвертого вересня. • У разі проведення злосних уроків (у тому числі семінарських занять) дата і тема кожного уроку (семестру) записується окремо. • Відсутність учня (учениці) на уроці позначається літерою “н”. • Оцінювання навчальних досягнень учнів здійснюється за 12-бальною системою (шкалою) і його результати позначаються цифрами від 1 до 12. У разі неатестації учня робиться відповідний запис: “н/а” (не атестований(а)). • Усі записи щодо оцінювання різних видів діяльності та контролю роблять у формі називного відмінка: “зошит”, а не “за зошит”; “I семестр”, а не “за I семестр”; “практична робота”, а не “за практичну роботу” тощо. • За письмові роботи бали ставляться в графі того дня, коли вони проводились у класі. • Учня, які за станом здоров'я зараховані до спеціальної групи з фізичної культури, при виставленні тематичних, семестрових та річного балів робиться відповідний запис: “зар.” (зараховано). • У випадку відсутності вчителя педагогічний працівник, який його заміняє, у графі “Завдання додому” після запису домашнього завдання записує “заміна”, прізвище, ініціали та засвідчує запис власним підписом. • У випадку, коли для проведення окремих уроків об'єднують паралельні чи наступні класи вчитель робить запис про проведення уроку в обох журналах, а в графі “Завдання додому” після запису домашнього завдання, записує “спільно з” і вказує клас, спільно з яким проводився урок. • Бали за досягнення у навчанні за семестр з кожного предмета проставляються в кінці семестру в розділі “Облік навчальних досягнень учнів” після запису останнього уроку. • Розділ “Зведений облік навчальних досягнень учнів” заповнюється класним керівником наприкінці кожного семестру і навчального року. • У розділі “Облік проведення навчальних екскурсій та навчальної практики” вчителем записується дата і зміст проведення екскурсій (навчальної практики). Поруч із тематикою екскурсій вказується в дужках відповідна кількість годин її проведення. • У розділі “Облік проведення бесід, інструктажів, заходів з безпеки життєдіяльності” класним керівником здійснюються відповідні записи. • Розділ “Зведена таблиця руху учнів класу” заповнюється класним керівником наприкінці кожного семестру і навчального року за даними попередніх розділів журналу. • На вільних сторінках журналу класний керівник записує теми додаткових занять та консультацій які проводяться з учнями. • У розділі “Зауваження до ведення журналу” керівник загальноосвітнього навчального закладу його заступник та особи, уповноважені відповідними органами управління освітою, які мають право здійснювати контроль за діяльністю навчального закладу, записують зауваження до ведення журналу із зазначенням дати перевірки, та у разі необхідності, – термін усунення зауважень. Учитель ставить підпис та дату про ознайомлення із зауваженнями та, за необхідності, – відмітку про усунення недоліків. • Перевірка керівником (заступником керівника) навчального закладу стану ведення журналу здійснюється протягом навчального року не менше 4 разів. • Контроль за станом ведення класних журналів і їх збереженням, як архівних документів згідно з Інструкції з ведення ділової документації у загальноосвітніх навчальних закладах, покладається на керівника навчального закладу. • Термін зберігання класних журналів в архіві – 5 років. Для випускників класів – 10 років.
<p>2. Визначте методичні вимоги до виставлення поточних оцінок в шкільному паперовому журналі</p>	
<p>3. Визначте методичні вимоги до виставлення тематичних оцінок в шкільному паперовому журналі</p>	
<p>4. Визначте методичні вимоги до виставлення семестрових оцінок</p>	<p style="text-align: right;">В</p>

шкільному паперовому журналі	
5. Визначте методичні вимоги до виставлення річних оцінок в шкільному паперовому журналі	
6. Визначте методичні вимоги до виставлення оцінок Державної підсумкової атестації в шкільному паперовому журналі	
7. Як записуються дати проведення занять?	
8. Як позначається відсутність учня на уроці?	
9. За якою шкалою відбувається оцінювання навчальних досягнень учнів?	
10. Як виставляються результати проведених письмових робіт?	
11. Поясніть методичні вимоги до оформлення графі «Зміст уроку»	
12. Поясніть методичні вимоги до оформлення графі «Завдання додому»	

Вчитель			
№ п/п	Дата	ЗМІСТ УРОКУ	Завдання додому

ВАШ
ВИСНОВОК:
ПРИЗНАЧЕННЯ,
ЗНАЧИМІСТЬ ТА
ПРАКТИЧНЕ
ВТІЛЕННЯ, НА
ОСНОВІ ВАШИХ
СПОСТЕРЕЖЕНЬ
ПРАКТИКИ,
ДАНОГО
ДОКУМЕНТА В
ОСВІТНЬОМУ
ПРОЦЕСІ ШКОЛИ

АНАЛІЗ ЕЛЕКТРОННОЇ ШКІЛЬНОЇ ДОКУМЕНТАЦІЇ
(зі вставками фото вирізок, скріншотів як прикладів)

ЗАВДАННЯ **АНАЛІЗ ДОКУМЕНТАЦІЇ**

1. Визначте навчально-

методичну платформу, на якій працює школа	
2. Опишіть роботу електронного журналу	
3. Опишіть роботу електронного щоденника	
4. Укажіть переваги такої документації	
5. Зазначте недоліки такої документації	
ВАШ ВИСНОВОК: ПРИЗНАЧЕННЯ, ЗНАЧИМІСТЬ ТА ПРАКТИЧНЕ ВТІЛЕННЯ, НА ОСНОВІ ВАШИХ СПОСТЕРЕЖЕНЬ ПРАКТИКИ, ДАНОГО ДОКУМЕНТА В ОСВІТНЬОМУ ПРОЦЕСІ ШКОЛИ	
Аналіз «ПРОГРАМИ ЗОВНІШНЬОГО НЕЗАЛЕЖНОГО ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ З ІСТОРІЇ УКРАЇНИ, ЗДОБУТИХ НА ОСНОВІ ПОВНОЇ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ»	
ЗАВДАННЯ	АНАЛІЗ ДОКУМЕНТАЦІЇ
1. Визначте мету ЗНО	
2. Назвіть п'ять складників історичної компетентності, які передбачені перевіркою рівня їхньої сформованості в учнів за програмою ЗНО	
3. Розкрийте структуру програми ЗНО, в особливості складники таблиці	

4. Перелічіть 32 теми, які винесено на ЗНО	
ВАШ ВИСНОВОК: ПРИЗНАЧЕННЯ, ЗНАЧИМІСТЬ ТА ПРАКТИЧНЕ ВТІЛЕННЯ, НА ОСНОВІ ВАШИХ СПОСТЕРЕЖЕНЬ ПРАКТИКИ, ДАНОГО ДОКУМЕНТА В ОСВІТНЬОМУ ПРОЦЕСІ ШКОЛИ / УКРАЇНИ	

6.4. ЗАВДАННЯ 6-7 ДНЯ ПРАКТИКИ

Тема: «Дидактичний супровід уроків історії»

1. На вибір студента / студентки (бажано відповідно до вище аналізованої модельної програми) обрати шкільний підручник з історії НУШ (5–9 класів), проаналізувати його та власні висновки оформити у таблиці 9.

2. Обрати за вибором студента / студентки одну з тем ЗНО з курсу історії України для учнів 6–9 класів згідно до тематики відвіданих уроків під час практики. Упорядкувати таблицю 10 за таким алгоритмом:

- основні історичні поняття за формулою (поняття = термін + визначення);
- історичні персоналії, обов'язкові для запам'ятовування (біографічні дані + портрет);
- історично-культурні пам'ятки, обов'язкові для розпізнання (історична довідка об'єкту + фотозображення).

3. Скласти опис відомих Вам трьох дистанційних, інформаційно-методичних Інтернет-ресурсів / порталів для вчителя історії та учнів / сервісів історичних навчальних ігор тощо. Оформити з представленими скріншотами та коментарями практиканта таблицю 11.

Таблиця 9

АНАЛІЗ ШКІЛЬНОГО ПІДРУЧНИКА З ІСТОРІЇ НУШ

АНАЛІЗ ШКІЛЬНОГО ПІДРУЧНИКА	
1. Автор, видавництво, рік видання	назва,

2. Відомості про автора (авторів)	
ПРОАНАЛІЗУЙТЕ ВСТУПНУ ЧАСТИНУ ПІДРУЧНИКА	
3. Наявність / відсутність гендерних ознак у зверненні до читачів?	
4. Наскільки вдало роз'яснений апарат орієнтування?	
5. Наявність / відсутність електронних додатків, методичних рекомендацій, готових розробок календарно-тематичного планування тощо для вчителя / вчительки за гіперпосиланнями чи-то QR-кодами (укажіть, перелічіть наявність додаткового методичного контенту та опишіть їхню, на вашу думку, методичну цінність)	
6. Наявність / відсутність методичного алгоритму для самооцінювання результатів навчальних досягнень із історії учнями	
7. Визначте зміст курсу (зазначте назви розділів, кількість параграфів тощо)	
8. Наявність / відсутність практичних занять (укажіть назви)	
ПРОАНАЛІЗУЙТЕ ПОЗАТЕКСТОВИЙ КОМПОНЕНТ ПІДРУЧНИКА: АПАРАТ ОРІЄНТУВАННЯ ОСНОВНОЇ ЧАСТИНИ ПІДРУЧНИКА (зі вставками фото вирізок, скріншотів як прикладів та сторінок)	
9. Наявність / відсутність рубрикації та тематичних символів	
10. Наявність / відсутність сигналів-символів (піктограм)	
11. Наявність / відсутність виділень у тексті (курсивом, жирним шрифтом, кольорами тощо).	
12. Наявність / відсутність словників і покажчиків: понять, дат, імен	

13. Наявність / відсутність глосаріїв	
14. Наявність / відсутність колонтитулів	
15. Наявність / відсутність шмуцтитулів	
16. Наявність / відсутність бібліографії	
17. Наявність / відсутність довідників	
ПРОАНАЛІЗУЙТЕ ПОЗАТЕКСТОВИЙ КОМПОНЕНТ ПІДРУЧНИКА: ІЛЮСТРАТИВНИЙ АПАРАТ ОСНОВНОЇ ЧАСТИНИ ПІДРУЧНИКА <i>(зі вставками фото вирізок, скріншотів як прикладів та сторінок)</i>	
18. Наявність / відсутність зображувальних елементів: малюнки, репродукції історичних і навчальних картин, документальні зображення. Проаналізуйте методичну, естетичну, поліграфічну правильність їхнього оформлення.	
19. Наявність / відсутність умовно-графічної наочності: історичних карт, карто-схем, планів-схем, планів, креслень, ліній часу, таблиць, схем, діаграм, графіків тощо. Проаналізуйте методичну, естетичну, поліграфічну правильність їхнього оформлення.	
ПРОАНАЛІЗУЙТЕ ПОЗАТЕКСТОВИЙ КОМПОНЕНТ ПІДРУЧНИКА: МЕТОДИЧНИЙ АПАРАТ ОСНОВНОЇ ЧАСТИНИ ПІДРУЧНИКА <i>(зі вставками фото вирізок, скріншотів як прикладів та сторінок)</i>	
20. Наявність / відсутність питань і завдань на початку та в кінці параграфу.	
21. Наявність / відсутність у вирішенні питань і завдань умов для самооцінювання	
22. Наявність / відсутність рівнів складності питань і завдань. Які переважають: відтворюючі; перетворюючі; творчо-образні; проблемні?	

23. Наявність / відсутність тестових завдань різних рівнів складності в методичному апараті підручника або за гіперпосиланнями та QR-кодами	
24. Наявність / відсутність додаткового навчального матеріалу за гіперпосиланнями та QR-кодами	
25. Наявність / відсутність текстових таблиць: хронологічних, синхроністичних, порівняльно-узагальнюючих, конкретизуючих, ілюстративних. Назвіть назву та визначте тип таблиці та вкажіть сторінки.	
26. Наявність / відсутність опорних (структурно-логічних) схем. Назвіть назви та вкажіть сторінки.	
27. Наявність / відсутність планів-схем, пам'яток-алгоритмів до виконання завдань. Назвіть назви та вкажіть сторінки.	
ПРОАНАЛІЗУЙТЕ ТЕКСТОВИЙ КОМПОНЕНТ ПІДРУЧНИКА: ОСНОВНИЙ ТЕКСТ ПІДРУЧНИКА <i>(зі вставками фото вирізок, скріншотів як прикладів та сторінок)</i>	
28. Який стиль викладу переважає: описовий, оповідний, пояснювальний, проблемний?	
29. Чи присутні у текстовій частині питання, які демонструють наявність полікультурного / міжкультурного / мультикультурного підходу у навчанні історії?	
30. Наявність / відсутність цивілізаційного підходу у навчанні історії	
31. Наявність / відсутність гендерного підходу у	

навчанні історії	
32. Наявність / відсутність антропологічного підходу у навчанні історії	
33. Чи забезпечено в тексті підручника загальнонаціональний, загальноєвропейський, світовий контекст при розгляді історичних подій?	
34. Яка форма викладу матеріалу переважає: монологічна чи діалогічна?	
ПРОАНАЛІЗУЙТЕ ТЕКСТОВИЙ КОМПОНЕНТ ПІДРУЧНИКА: ДОДАТКОВИЙ ТЕКСТ ПІДРУЧНИКА <i>(зі вставками фото вирізок, скріншотів як прикладів та сторінок)</i>	
35. Наявність / відсутність історичних документів. Назвіть приклади та вкажіть сторінки.	
36. Наявність / відсутність науково-популярних текстів. Назвіть назви та вкажіть сторінки.	
37. Наявність / відсутність художніх текстів. Назвіть назви та вкажіть сторінки.	
ПРОАНАЛІЗУЙТЕ ТЕКСТОВИЙ КОМПОНЕНТ ПІДРУЧНИКА: ПОЯСНЮВАЛЬНИЙ ТЕКСТ ПІДРУЧНИКА <i>(зі вставками фото вирізок, скріншотів як прикладів та сторінок)</i>	
38. Наявність / відсутність посторінкового словника. Назвіть назви та вкажіть сторінки.	
39. Наявність / відсутність пояснень у дужках всередині основного тексту, підписів до ілюстрацій, даних про представлені документи та їхніх авторів. Назвіть назви та вкажіть сторінки.	
ВАШ ВИСНОВОК: ВІДПОВІДНІСТЬ ПІДРУЧНИКА НОРМАТИВНО-	

ПРАВОВИМ ДОКУМЕНТАМ, МЕТОДОЛОГІЧНИМ, ІНФОРМАЦІЙНО- КОМУНІКАТИВНИМ І МЕТОДИЧНИМ НОВАЦІЯМ, ЗРУЧНІСТЬ У ВИКОРИСТАННІ, АДАПТОВАНІСТЬ ДО ПРИЗНАЧЕНОЇ ВІКОВОЇ КАТЕГОРІЇ ДІТЕЙ, ПРАКТИЧНА ЗНАЧИМІСТЬ У НАВЧАЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ ТОЩО ...	
--	--

Таблиця 10

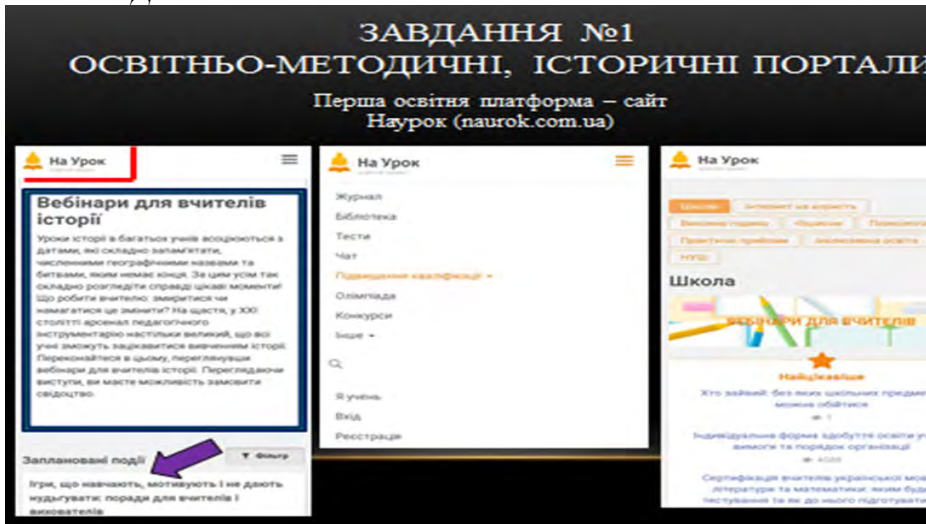
ДИДАКТИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ТЕМИ ЗНО З ІСТОРІЇ УКРАЇНИ

ДИДАКТИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ТЕМИ ЗНО З ІСТОРІЇ УКРАЇНИ ДЛЯ УЧНІВ 6–9 КЛАСІВ <i>(за вибором студента / студентки)</i>	
ЗАВДАННЯ	ВИКОНАННЯ ЗАВДАНЬ
1. Укажіть № та назву теми за Програмою ЗНО	
2. Розкрийте зміст основних історичних понять із теми за формулою (поняття = термін + визначення)	
3. Представте історичні персоналії, які обов'язкові для запам'ятовування з теми (біографічні дані + портрет)	
4. Опишіть історично-культурні пам'ятки, обов'язкові для розпізнання з теми (історична довідка об'єкту +	

фотозображення)	
ВАШ ВИСНОВОК: ПРИЗНАЧЕННЯ, ЗНАЧИМІСТЬ ТА ПРАКТИЧНЕ ВТІЛЕННЯ, НА ОСНОВІ ВАШИХ СПОСТЕРЕЖЕНЬ ПРАКТИКИ, ДАНОГО ДОКУМЕНТА В ОСВІТНЬОМУ ПРОЦЕСІ ШКОЛИ	

Таблиця 11

ІНФОРМАЦІЙНО-МЕТОДИЧНІ ТА ДИСТАНЦІЙНІ ІНТЕРНЕТ-РЕСУРСИ ДЛЯ ВЧИТЕЛЯ ІСТОРІЇ ТА УЧНІВ

ІНФОРМАЦІЙНО-МЕТОДИЧНІ ТА ДИСТАНЦІЙНІ ІНТЕРНЕТ-РЕСУРСИ ДЛЯ ВЧИТЕЛЯ ІСТОРІЇ ТА УЧНІВ (з представленими скріншотами та коментарями практиканта)	
Завдання	Коментарі практиканта
<p>Опишіть відомі Вам інформаційно-методичні Інтернет-ресурси / портали для вчителя історії та учнів, які сприяють пошуку методичного контенту, цікавих історичних джерел та інформації тощо.</p>	<p>Назва ресурсу, посилання Опис ресурсу / порталу ПРИКЛАД:</p>

Наступна освітня платформа – сайт
Міністерства освіти і науки України
(mon.gov.ua)

ПІДРУЧНИКИ

- Електронні версії підручників →
- Конкурс підручників →
- Навчальні програми, підручники та навчально-методичні посібники, рекомендовані МОН** →
- Хрестоматія сучасної української дитячої літератури →

ОСВІТА

- Державна освіта
- Позашкільна освіта
- Інклюзивне навчання
- Повна загальна середня освіта
- Професійно-технічна освіта
- Фахова передвища освіта
- Вища освіта та освіта дорослих
- Цифрова трансформація освіти і науки
- Національна рамка кваліфікацій
- Український державний центр міжнародної освіти
- Національна комісія зі стандартів державної мови
- Дистанційні та онлайн-сервіси

НАУКА

ЗАКОНОДАВСТВО

МІНІСТЕРСТВО

ПРЕСЦЕНТР

МІЖНАРОДНА СПІВПРАЦЯ

ІНФОРМАЦІЯ ДЛЯ ОСІБ З ТОТ ТА ВПО

На цьому ж сайті
можна знайти
корисні для вчителів
посилання на інші
платформи та
ресурси

**ВЧИТЕЛЯМ І ДИРЕКТОРАМ
ШКІЛ**

Кабінет учасника сертифікації педагогічних працівників – cutt.ly/myegklz

Завдання PISA – cutt.ly/SyedS9q

Електронна бібліотека – lib.imzo.gov.ua

- електронні версії підручників для 1, 2, 5, 6, 9, 10, 11 класів
- двомовні словники
- посібники серії "Шкільна бібліотека"
- навчально-методичні посібники для педагогічних працівників, зокрема для тих, які працюють із учнями з особливими освітніми потребами
- методичні матеріали, підручники та навчальні посібники для здобувачів професійної (професійно-технічної) освіти

Перевірка наявності грифів та свідоцтв МОН в підручниках/посібниках, інших навчальних матеріалах – gryf.imzo.gov.ua

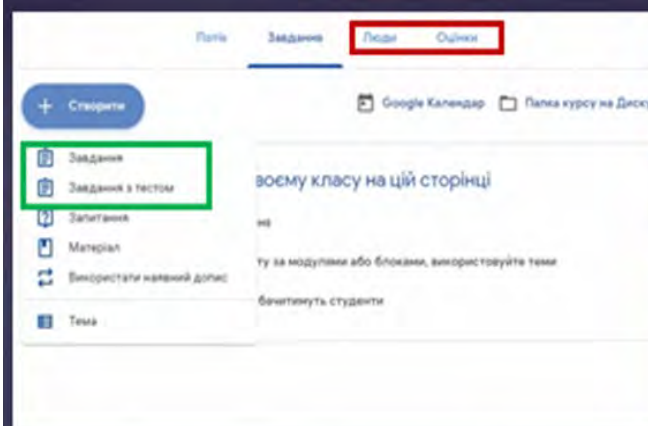
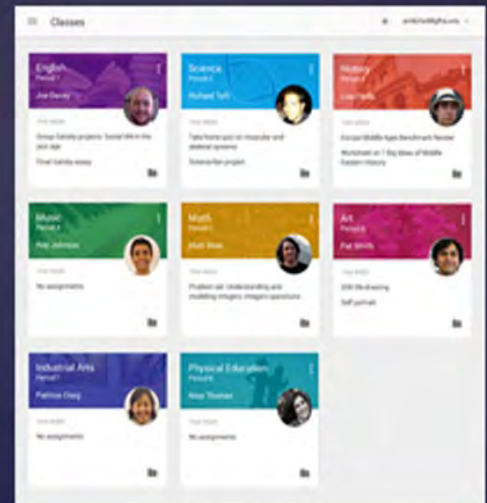
Календар інституційного аудиту закладів загальної середньої освіти на 2020 рік – cutt.ly/dyejgrC

Опишіть відомі Вам Інтернет-ресурси дистанційного навчання.

Платформи дистанційного навчання

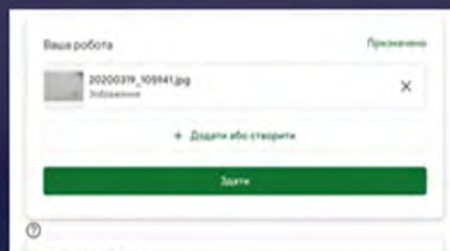
Найперша можливість і зручність цієї програми полягає у тому, що тут можна створювати окремі одне від одного «кімнати», наприклад для різних класів, чи по темам.

Можна в процесі навчання добавляти та стежити за учнями та їх успішністю

Можна створювати завдання для учнів на цій платформі

Можна добавляти і теоретичні завдання та посилання на інші платформи

Простий у використанні, тож учні швидко можуть зрозуміти як з ним працювати, виконувати завдання і т.д

Інша платформа, що дає можливість учням навчатися в онлайн режимі, це платформа Human

HUMAN працює під час війни

HUMAN Школа - українська онлайн платформа для закладів освіти, що об'єднує унікальні освітні процеси в єдиному онлайн середовищі. Система надає зручні інструменти для електронного документообігу, адміністрації, ведення дистанційного навчання та комунікації.

Під час воєнного стану в Україні платформа HUMAN зможе стати незалежним навчальним ресурсом для **продовження навчального процесу в закладах освіти**.

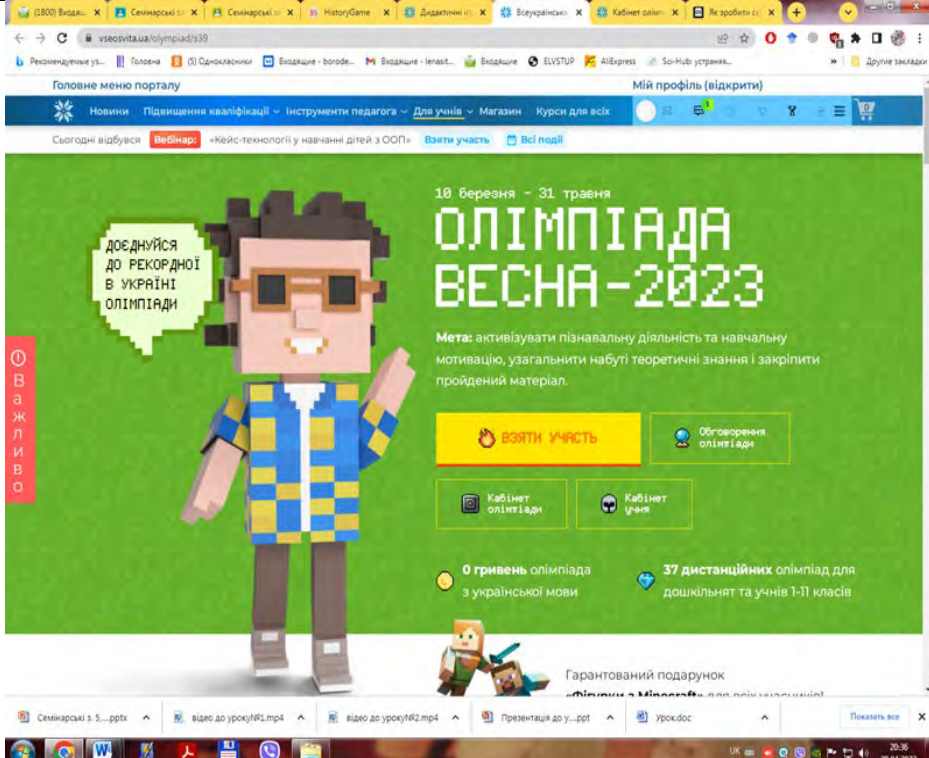
Ця платформа має такі можливості:

1. Внесення календарних змін
2. Структуризацію і розподілення за предметами
3. Можливість працювати з журналом
4. Можливість оцінювати учнів та зводити оцінки в єдину систему
5. Фіксованість дат та днів тижня та зведення по ним уроків

Опишіть Вам портали вчителів, історичних навчальних тощо.

відомі освітні портали для ігор

The screenshot shows a web page from the 'Всеосвіта' portal. The main heading is 'Матеріал: Дидактичні ігри на уроках історії'. Below the heading is a video player with a 'Завантажити файл' button. To the right, there is a 'Рекомендуємо' section with several items for sale, such as 'Дидактична гра "Чи ралка?"' for 15 грн and 'Дидактична гра "Хто що їсть?"' for 10 грн. The page also features a 'Схожі матеріали' section with related educational resources. The browser's address bar shows the URL 'vseosvita.ua/library/didaktion-igr-na-urokakh-istorii-191506.html'. The taskbar at the bottom shows several open applications, including a presentation and a document.

	
<p>ВАШ ВИСНОВОК: ПРИЗНАЧЕННЯ, ЗНАЧИМІСТЬ ТА ПРАКТИЧНЕ ВТІЛЕННЯ, НА ОСНОВІ ВАШИХ СПОСТЕРЕЖЕНЬ ПРАКТИКИ, ІНТЕРНЕТ-СЕРВІСІВ В ОСВІТНЬОМУ ПРОЦЕСІ ШКОЛИ</p>	

6.5. ЗАВДАННЯ 8–9 ДНЯ ПРАКТИКИ

Тема: **«Метод педагогічного спостереження у підвищенні ефективності професійної діяльності майбутнього вчителя історії»**

1. Відвідувати уроки історії вчителів-предметників, проаналізувати методи, прийоми та засоби навчання одного із уроків. За поданим алгоритмом оформити таблицю 12.
2. Відвідувати уроки історії вчителів-предметників, проаналізувати один із них. За поданим алгоритмом схеми-аналізу уроку укласти таблицю 13.
3. Відвідувати уроки історії вчителів-предметників, проаналізувати два із них відповідно до визначення різної типології уроку: один комбінований та

другий урок – іншого типу. За поданим алгоритмом схеми-аналізу етапів уроку укласти таблиці 14 та 15.

Таблиця 12

МЕТОДИ, ПРИЙОМИ ТА ЗАСОБИ НАВЧАННЯ УРОКУ ІСТОРІЇ

АНАЛІЗ УРОКУ ІСТОРІЇ ВЧИТЕЛЯ-ПРЕДМЕТНИКА ЩОДО ВИКОРИСТАНИХ МЕТОДІВ, ПРИЙОМІВ І ЗАСОБІВ НАВЧАННЯ		
Учитель		
Тема уроку:		
Клас		
Курс		
Дата проведення		
МЕТОДИ ТА ПРИЙОМИ НАВЧАННЯ НА УРОЦІ		
Класифікація методів за джерелом одержаних знань (П. Гора, С. Петровський, Д. Лоркіпанідзе):		
Метод словесного навчання		
Прийоми навчання	Діяльність вчителя	Діяльність учнів
<p>1. Для прикладу: <i>Монологічна форма:</i> пояснення, повідомлення (стисле повідомлення, сюжетна розповідь), опис (картинний, аналітичний), характеристика (описова, узагальнююча), міркування / доведення.</p> <p><i>Діалогічна форма:</i> бесіда</p>		
2.		
3.		
Метод наочного навчання		
<p>1. Для прикладу: робота з речовою, умовно-графічною, образотворчою</p>		

наочністю (історичною чи-то навчальною картиною, карикатурою, коміксами, портретами...		
2.		
3.		
Метод практичного навчання		
1. Для прикладу: Робота з писемними, усними, візуальними, речовими / археологічними джерелами (демонстрація, опис, характеристика, пояснення тощо), тестовим матеріалом підручника / хрестоматії, художньої, науково- популярної літератури (коментоване читання, читання в ролях, ланцюжком, в парах тощо)		
2.		
3.		
Класифікація за характером взаємодії вчителя та учня (Є. Голант):		
Пасивний метод		
Прийоми навчання	Діяльність вчителя	Діяльність учнів
1.		
Активні методи		
2.		
Інтерактивні методи		
3.		
Класифікація за характером історичного матеріалу (О. Стражев):		
Метод вивчення історичних фактів (факт-подія, факт-явище, факт-процес)		

Прийоми навчання	Діяльність вчителя	Діяльність учнів
1. Для прикладу: заповнення тематичної або хронологічної таблиці, укладання схеми, упізнай за описом героя...		
2.		
3.		
Метод вивчення історичної географії		
4. Для прикладу: чорна мапа, оживлення історичної карти, робота з анімаційною історичною картою, картосхемою, картографічний диктант...		
5.		
6.		
Метод вивчення хронології		
7. Для прикладу: хронологічний диктант, хронологічне рівняння, робота з стрічкою часу, римськими цифрами, хронологічне лото, хмара дат, вправи на визначення століть, десятиліть...		
8.		
9.		
Метод вивчення історичних понять		
10. Для прикладу: оформлення понятійного словничка, словниковий диктант. хмара слів, кросворд...		

11.		
12.		
Метод вивчення історичних зв'язків і закономірностей		
13. <i>Для прикладу: самостійне визначення за текстом підручника причин / наслідків події, оформлення таблиці щодо причин події, укладання синхроністичної таблиці, вправа та пошук тотожностей та відмінностей у розвитку подій...</i>		
14.		
15.		
ЗАСОБИ НАВЧАННЯ НА УРОЦІ		
Використані засоби навчання	Діяльність вчителя	Діяльність учнів
1. Наочні посібники		
2. Роздатковий матеріал		
3. ТЗН		
4. Інноваційні засоби навчання		
5. Інші		

Таблиця 13

АНАЛІЗ УРОКУ ІСТОРІЇ ЗА СХЕМОЮ

АНАЛІЗ УРОКУ ІСТОРІЇ ВЧИТЕЛЯ-ПРЕДМЕТНИКА
Вчитель
Тема уроку:
Клас
Курс
Дата проведення
1.ГОТОВНІСТЬ УЧИТЕЛЯ Й УЧНІВ ДО УРОКУ

1. Підготовка дидактичного, роздаткового матеріалу, інших засобів навчання	
2. Знання учителем програмових вимог, інструктивно-методичних матеріалів з навчання історії	
3. Планування навчального матеріалу, доцільність формулювання мети уроку, вибір типу уроку у відповідності з його метою;	
4. Врахування вікових, індивідуальних особливостей школярів, підбір диференційованих завдань.	
2. ЗМІСТ УРОКУ	
5. Відповідність змісту уроку заявленій теми уроку	
6. Визначте та САМОСТІЙНО сформулюйте мету ВІДВІДАНОГО уроку / очікуванні результати навчання учнів відповідно до ключових і предметних компетентностей (навчальної, дидактичної і виховної частин мети уроку)	<p>ПРИКЛАД: учень / учениця</p> <ul style="list-style-type: none"> • Розрізняє джерела інформації за видами (матеріальні/нематеріальні, первинні/вторинні, текстово-візуальні тощо). • Наводить приклади історичних пам'яток та інших проявів присутності минулого в сьогоденні – топоніміка, лексика, фольклор, соціальні практики тощо. • Визначає ознаки, що пов'язують документи, артефакти (музейні об'єкти) та ілюстративний матеріал з історичним періодом (у межах теми). • Пояснює і доцільно застосовує терміни, поняття, які вжито в запропонованих джерелах. • Визначає тему і походження запропонованого джерела історичної та суспільної інформації. • Використовує в поясненнях інформацію з різних джерел, зокрема тексти та відеоматеріали, усні історичні свідчення, музейні експозиції, власні спостереження. • Співвідносить з вивченим періодом (епохою) відомі історичні події та особи, визначає сфери суспільного життя, які зазнавали змін.

	<ul style="list-style-type: none"> • <i>Визначає на карті положення географічних об'єктів, культурно-історичних пам'яток, місця історичних подій, згаданих у змісті теми.</i> • <i>Описує перебіг історичних подій у межах теми та визначає їхню тяглість в історичному процесі</i> • <i>Виокремлює основне і другорядне в тексті джерела.</i> • <i>Формулює питання різного типу до тексту/медіатексту, візуальних джерел Розрізняє факт і судження в запропонованому тексті/медіа тексті.</i> • <i>Формулює запитання щодо достовірності інформації з різних джерел.</i> • <i>Пояснює способи нагромадження та пошуку .</i> • <i>Характеризує способи збереження інформації про минуле та пояснює необхідність збереження історичних джерел у минулому й сьогоденні.</i> • <i>Оцінює інформацію щодо її достовірності, надійності та повноти.</i> • <i>Використовує пошукові системи для отримання інформації, дізнається значення незнайомих слів.</i> • <i>Формулює оцінні судження про вчинки історичних осіб та сучасних діячів, події, явища, процеси з урахуванням отриманих знань та власного досвіду [27].</i>
<p>7. Які завдання уроку, чим вони обумовлені, як в них відображені сучасні підходи до мети і змісту шкільної історичної освіти</p>	
<p>8. Наскільки були взаємопов'язані етапи уроку? Наскільки цілісним і внутрішньо логічним було все заняття?</p>	
<p>9. Як формулювалися опорні знання, використовувалися внутрішньопредметні та міжпредметні зв'язки?</p>	
<h3>3. ХАРАКТЕРИСТИКА МЕТОДІВ, ПРИЙОМІВ І ЗАСОБІВ НАВЧАННЯ</h3>	
<p>10. Оптимальність вибору організаційних форм, методів і прийомів навчання</p>	
<p>11. Що (або хто) був для учнів основним джерелом інформації з нової теми?</p>	

12. Чи навчав учитель школярів прийомів критичного аналізу історичних джерел?	
13. У чому полягала навчальна праця учнів? Організація самостійної роботи школярів, постановка проблемних запитань, пізнавальних задач, формулювання логічних завдань, формування в учнів навичок самоосвіти	
14. Чи задіяні прийоми активізації пізнавальної діяльності школярів, способи формування сталого інтересу до вивчення історії?	
15. Чи залучені були учні до творчої роботи щодо сприймання й осмислення нового матеріалу?	
16. Яку наочність задіяно у навчальному процесі?	
17. Чи були учні перевантажені навчальною роботою?	
18. Чи використовувалися активні та інтерактивні методи навчання, нетрадиційні та інноваційні технології, новітні впровадження досягнень історичної науки, передового педагогічного досвіду?	
19. Який урок був за	

типологією?	
20. Чи дотриманні всі етапи даного типу уроку?	
21. Чи можна вважати урок нетрадиційної / традиційної форми?	
4. ПОВЕДІНКА УЧНІВ НА УРОЦІ	
22. Охарактеризуйте пізнавальну діяльність та емоційно-вольову сфери особистості учнів (сприймання, пам'яті, уваги, почуттів, волі, мови).	
23. Які спостерігалися взаємостосунки вчителя й учнів (дисципліна, ставлення учнів до матеріалу, що вивчається, атмосфера творчого пошуку тощо)?	
24. Чи використовувалися методики організації самостійної роботи учнів?	
25. Як можна оцінити загальний рівень активності учнів упродовж уроку?	
5. РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ	
26. Оцініть обсяг, зміст домашніх завдань, їх диференційований характер	
27. Оцініть якість отриманих і проявлених знань, умінь і навичок учнів на уроці, методику оцінювання навчальних	

досягнень, об'єктивність оцінювання	
28. Наскільки засвоєні учнями історичні поняття, причинно-наслідкові зв'язки між подіями.	
29. Чи спостерігається розуміння закономірностей розвитку суспільства, уміння характеризувати й оцінювати історичні явища і події?	
30. На Вашу думку, чи сформовані певна система наукових знань, глибина засвоєння учнями змісту світоглядних ідей?	
31. Чи сформовані загальнонавчальні уміння та навички самостійно здобувати знання: складати план вивченої теми, конспекту, доповіді, виділяти основну думку та суттєві моменти матеріалу, який вивчається?	
ВАШ ВИСНОВОК: НАСКІЛЬКИ ЦІКАВИЙ, ІННОВАЦІЙНИЙ, АВТОРСЬКИЙ БУВ УРОК, ДОТРИМАННЯ МЕТОДИЧНИХ ВИМОГ ДО УРОКУ ТОЩО...	

6.6. ЗАВДАННЯ 10 ДНЯ ПРАКТИКИ

Тема: «Методична документація вчителя історії»

1. Опрацювати методичний посібник «Як говорити про російсько-українську війну в школі. Уроки стійкості, боротьби та перемог.» та укласти таблицю 16.

- Міністерство освіти і науки України. Посібник від 22.12.2023. Як говорити про російсько-українську війну в школі. Уроки стійкості, боротьби та перемог. URL:

<https://mon.gov.ua/storage/app/media/news/2023/12/22/Yak.hovoryty.pro.viynu-22.12.2023.pdf>

2. Змоделювати та укласти розширений конспект уроку для учнів 5–9 класів із історичних курсів (пропедевтичного, інтегрованого, історії України або всесвітньої історії) нетрадиційної форми на вибір практиканта (варіант 1 або 2). Оформити конспект уроку згідно до пропонованого шаблону в таблиці 17. Додатково представити дидактичні матеріали до конспекту уроку в режимі мультимедійної презентації з анімаційними переходами та використанням: навчальних історичних ігор із спеціальних освітніх порталів, власних розробок історичних дидактичних ігор, веб-квестів, хмар слів / дат, історичних ребусів, історичних коміксів, анімаційних історичних карт, Google map, ментальних мап, хронолайнерів, віртуальних музеїв, функціональних можливостей електронних шкільних підручників / атласів тощо. Дидактичні матеріали завантажити в гул-клас окремими файлами.

- Варіант 1. Конспект уроку з використанням певної інтерактивної технології навчання історії однієї з груп: інтерактивних технологій кооперативного навчання, інтерактивних технологій колективно-групового навчання, технологій ситуативного моделювання, технологій опрацювання дискусійних питань.
- Варіант 2. Конспект уроку нетрадиційної форми з використанням інноваційних технологій навчання історії. Пропоновані для проведення нетрадиційні форми уроку: урок-екскурсія; урок-віртуальна екскурсія; урок судове засідання; урок історична подорож; урок аукціон знань;

урок «Що? Де? Коли?»; урок-телеміст; урок історична вистава; урок з мультимедійною підтримкою; урок – практичне заняття або свій варіант.

3. Змоделювати із залученням інноваційних дидактичних матеріалів конспект і провести один позакласний захід з історії студентською групою загалом або декількома мікрогрупами практикантів із максимальним залученням кожного студента / студентки до його практичної реалізації. Конспект виховного заходу оформити за поданим алгоритмом у таблиці 18. Окремо додати використані дидактичні матеріали. Дидактичні матеріали завантажити в гул-клас окремими файлами.

4. Під контролем методиста оформити таблицю 19 «Облік навчальних досягнень практиканта / практикантки».

Таблиця 16

МЕТОДИЧНА ДОКУМЕНТАЦІЯ ВЧИТЕЛЯ ІСТОРІЇ

АНАЛІЗ МЕТОДИЧНОГО ПОСІБНИКА «ЯК ГОВОРИТИ ПРО РОСІЙСЬКУ-УКРАЇНСЬКУ ВІЙНУ В ШКОЛІ. УРОКИ СТІЙКОСТІ, БОРОТЬБИ ТА ПЕРЕМОГ.»	
1. На які три блоки поділено матеріал?	
2. Позначте структуру викладеного матеріалу посібника	
3. Які питання винесено на обговорення в середній та старшій школах?	
4. Які види навчальної діяльності пропонуються учням середньої та старшої шкіл?	
5. Що діти повинні розуміти під поняттям «інформаційна війна»?	
6. Що діти повинні розуміти під словосполученням «історії стійкості, боротьби та перемог»?	

7. Які ключові факти діти повинні знати про російсько-українську війну?	
8. Як правильно називати цю війну?	
9. Як кваліфікується відповідно до норм міжнародного права росія?	
10. Які сили захищають територіальну цілісність і суверенітет України?	
11. Назвіть періодизацію війни	
12. Які документи підтверджують суверенітет України?	
13. У чому роль міжнародної підтримки України?	
14. Перелічіть трагічні сторінки цієї війни	
15. Назвіть історичні факти російських маніпуляцій щодо зросійщення українців	
16. Чому на вашу думку російські пропагандисти стверджують, що української історії не існує, що державу Україну вигадав Володимир Ленін?	
17. Про які страшні злочини советського союзу проти українців повинні пам'ятати діти?	

18. Які можна назвати п'ять причин воєн?	
19. Як організувати хвилину мовчання в школі?	
20. Які перемоги в сучасній війні вже здобуті?	
21. Чому сучасну війну можна назвати народною?	
22. Яка на вашу думку роль звичайних людей у цій війні, справжніх героїв?	
23. Які поради з техніки безпеки повинні знати діти?	
24. Що діти повинні розуміти під поняттям «медіатекст» та які його приклади представлено у посібнику?	
25. Які варіації уроків із воєнної тематики пропонують автори посібника?	
26. Яку додаткову інформацію можна опрацювати за гіперпосиланнями та QR-кодами?	
27. ВАШ ВИСНОВОК: ЗНАЧИМІСТЬ ДАНОГО ДОКУМЕНТА У ВИВЧЕННІ ІСТОРИЧНОГО МАТЕРІАЛУ ТА ВИХОВАННІ МОЛОДІ	

<i>Рівень теоретичної готовності до виконання завдань практики</i>				
1. Екзаменаційна оцінка з дисципліни «Методика навчання історії» Максимальна кількість балів – 20 балів	Відмінно	20 – 19 балів		
	Добре	18 – 15 балів		
	Задовільно	14 – 12 балів		
	Незадовільно	11 – 0 балів		
<i>Якість виконання практичних завдань за програмою практики</i>				
2. Виконання практичних завдань, визначених програмою практики Максимальна кількість балів – 50 балів	1 день	0 – 5 бали		
	2 день	0 – 5 бали		
	3 день	0 – 5 бали		
	4 день	0 – 5 бали		
	5 день	0 – 5 бали		
	6 день	0 – 5 бали		
	7 день	0 – 5 бали		
	8 день	0 – 5 бали		
	9 день	0 – 5 бали		
	10 день	0 – 5 бали		
<i>Рівень відповідності звітної документації вимогам програми практики</i>				
3. Рівень відповідності звітної документації вимогам програми практики Максимальна кількість балів – 30 балів	Робочий зошит практиканта / практикантки	0 – 20 балів		
	Розгорнутий план конспект уроку	0 – 5 балів		
	Розгорнутий конспект проведеного позакласного заходу з історії	0 – 5 балів		
<i>Рівень професійної сформованості особистості</i>				
4. Рівень професійної сформованості особистості. Максимальна кількість штрафних балів – 5 балів.	У разі порушення визначених вимог методист має право з загальної суми балів студента / студентки за результатами практики зняти до 5 балів			
Загальна кількість балів практиканта / практикантки				

7. РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

7.1. СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Баханов К.О. Інноваційні системи, технології та моделі навчання історії в школі. Запоріжжя, 2004.
2. Баханов К.О. Навчання історії без підручника за технологією Ю.Троїцького. *Історія в школі*. 2000. № 7.

3. Баханов К. О. Полікультурна освіта в Україні: історія, сучасність, перспективи : [зб. наук. пр.] / К. О. Баханов, С. С. Баханова, К. Ю. Беляєва, І. Л. Васильєва, О. М. Величко; Бердян. держ. пед. ун-т. Донецьк : ЛАНДОН-XXI, 2013. 215 с.
4. Баханов К.О. Організація особистісно орієнтованого навчання. Порадник молодого вчителя історії. Х.: Вид. група «Основа», 2008. 159 с.
5. Мирошниченко В.О. Використання сучасних інформаційних технологій: формування мультимедійної компетентності (для спеціальності – Історія) [текст] навч. посіб. / за ред. Баханова К.О. К.: «Центр учбової літератури», 2015. 296 с.
6. Бахматюк Я. ІКТ і мультимедійне забезпечення навчального процесу на уроках історії. *Історія України*. 2011. № 37. С. 3–16.
7. Бороденко О.А. Відеоматеріали про Українську національну революцію 1917–1921 років як мультимедійні засоби навчання школярів новітній історії. *Науково-методичний семінар «Українська національна революція 1917–1921 років крізь призму сучасності (до 100-річчя події)», 2 березня 2017 р.* Полтава, 2017. С. 35-44.
8. Бороденко О. Формування історичних понять у процесі вивчення учнями питань впливу європейських реформаційних рухів XVI-XVII століть на українське суспільство. *Епоха Реформації та сучасна Україна: збірник наукових праць за матеріалами доповідей і повідомлень Десятого Всеукраїнського науково-практичного семінару «Актуальні питання всесвітньої історії та методики їх викладання. До 500-ліття історії Реформації в Європі», 28-29 березня, 2017 р.* Полтава: Астрія, 2017. С. 233-240.
9. Бороденко О., Сухостат В., Удовиченко К. Взаємини Україна – НАТО: наукові дискурси питання в шкільних підручниках історії України. *Політичні трансформації сучасного суспільства: колективна монографія / за наук. редакцією Т. Шаравари*. Київ : Видавництво Ліра-К, 2021. С. 201–208.
10. Бороденко О. А., Удовиченко К. Ю. Історико-антропологічний підхід: історіографія питання та сучасне шкільне історіописання. *Правові, економічні та соціокультурні засади регулювання суспільних відносин: колект. монографія / Полт. ін-т економіки і права ЗВО «Відкритий міжнародний університет розвитку людини «Україна» ; ред. колег. Р. Басенко (голова), С. Короед, Р. Шаравара та ін.* Полтава : ППЕП, 2021.
11. Бороденко О. А., Удовиченко К. Ю. Історія повсякденності: методологічні особливості впровадження в сучасному шкільному історіописанні. *Правові, економічні та соціокультурні засади регулювання суспільних відносин: сучасні реалії та виклики часу : збірник матеріалів III Всеукр. наук.-практ. конф., 7–8 грудня 2021 р. / Полт. ін-т економіки і права ЗВО «Відкритий міжнародний університет розвитку людини «Україна» ; голов. ред. Р. Басенко.* Полтава : ППЕП, 2021.
12. Всесвітня історія. Історія України. (інтегрований курс). 6 клас. Всесвітня історія. 7–9 класи. Історія України. 7–9 класи. Всесвітня історія. 10–11 класи. Історія України. 10–11 класи. Навчальні програми для закладів загальної середньої освіти. Київ: HREC PRESS, 2022. 260 с.
13. Голиш Г.М. Історія історичної науки від найдавніших часів до кінця XIX століття: підруч. для студ ВНЗ зі спец. «Історія». Черкаси: Вертикаль, 2015. 400 с.
14. Гирич І. Формування модерної української нації. Теорія і суспільні виклики (XIX – початок XX ст.). Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2014. 112 с.
15. Десятов Д.Л. Використання мережевих технологій у навчанні історії [Текст]. Х.: Основа, 2013. 111 с.
16. Десятов Д. Л. Методика використання інформаційно-комунікаційних технологій у навчанні історії. Х.: Основа, 2011. 111 с.
17. Зашкільняк Л. Методологія історії від давнини до сучасності. Львів. 1999. 329 с.
18. Історія України XIX – XX століть: практикум / В.Є. Голубко, Р.В. Лаврецький, А.Ф. Лозинський (та ін.). К.: Знання, 2015. 320 с.
19. Ковальчук В.І. Інноваційні підходи до організації навчального процесу. К.:Либідь, 2011. 129 с.

20. Козлова Г. М. Методика викладання у вищій школі: Навчальний посібник. Одеса: ОНЕУ, ротاپронт, 2014. 200 с.
21. Курилів В. Методика викладання історії. Львів-Торонто, 2003.
22. Левітас Ф.Л., Салата О.О. Методика викладання історії. Х., 2006.
23. Мартинець Л. А. Сучасні моделі освіти: навч.-метод. посібник. 2-е вид., доповн. та переробл. Донецьк, 2015. 102 с.
24. Нікітіна І. П., Галєгова О. В., Нікітін Ю. О. Робочий журнал молодого вчителя. Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2010. 228 с.
25. Нікітіна І.П., Галєгова О.В., Нікітін Ю.О. Паспорт кабінету історії та суспільних дисциплін Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2011. 196 с.
26. Приходько Т.П.. Вступ до викладацької діяльності. Навчально-методичні рекомендації для магістрів. Дніпропетровськ: 2009. 92 с.
27. Пометун О., Фрейман Г. Методика навчання історії в школі. К.: Генеза, 2005.
28. Тронько Т.В. Використання інноваційних технологій при проведенні семінарських занять з курсу “Історія слов’янських народів” (з досвіду викладання). *Актуальні проблеми методики викладання історії, правознавства та суспільствознавчих дисциплін у вищих навчальних закладах: Матеріали міжнародної науково-практичної конференції*. Упорядник Г.Г. Яковенко. Харків: ФОП Павлов М.Ю., 2009. С.52 – 57.
29. Тронько Т., Костиренко Т. Використання проєктної технології при викладанні новітньої історії слов’янських народів (з досвіду роботи). *Теорія та методика навчання суспільних дисциплін: науково-педагогічний журнал*, вип.8 / Заг. ред. проф. Михайличенко О.В. Суми: СумДПУ імені А. С. Макаренка. 2020. С.13 - 18.
30. Хоптяр Ю.А. Історична термінологія. Кам’янець-Поділ.: Мошак М.І., 2009. 223 с.
31. Цивілізаційні дискурси світової та української історіографії: моногр. /за наук. ред. д-ра іст. наук, проф. О.О.Салати. К.: Київ. ун-т ім. Б. Грінченка, 2017. 288 с.

7.2. ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ ІНТЕРНЕТУ

1. Атестація педпрацівників по-новому: що треба знати з початком нового навчального року, 1 вересня, почало діяти нове Положення про атестацію педагогічних працівників. Що передбачає такий документ? URL: https://youtu.be/nf2C3htNgKA?si=8to_Ek6cyLaCKHpa
2. Білоус Л.С. Здійснення дослідницької діяльності на уроках історії для створення ситуації успіху. *Таврійський вісник освіти*. 2015. № 1. С. 188-194. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Tvo_2015_1_33
3. Верменич Я. До дискусії про концепцію синтетичної «історії України». URL: https://shron1.chtyvo.org.ua/Vermenych_Yaroslava/Do_dyskusii_pro_kontseptsiuu_syntetychnoi_istorii_Ukrainy.pdf?PHPSESSID=fabver3nvvcdelhkjlbmr0tpl1
4. Васківська Г. Формування змісту освіти у старшій школі як соціально-педагогічна проблема URL: <https://lib.iitta.gov.ua/708616/1/VHO-17-Pol-2.pdf>
5. Грицак Ярослав. *Нариси історії України: формування модерної української нації XIX-XX ст.* [Навч. посібник]. Київ: Генеза, 1996. 360 с. URL: <https://uamoderna.com/biblioteka/hrytsak-naryse-istorii-ukrainy>
6. Державний стандарт базової середньої освіти від 30 вересня 2020 р. URL: <https://mon.gov.ua/ua/osvita/zagalna-serednya-osvita/nova-ukrayinska-shkola/derzhavnij-standart-bazovoyi-serednoyi-osviti>
7. Закон України «Про освіту» від 2017 р. зі змінами 2024 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text>
8. Закон України «Про повну загальну середню освіту» від 2020 р. зі змінами 2024 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/463-20#Text>
9. Заповнення журналів, перевірка зошитів, оцінювання: мікс учительських питань про НУШ у середній школі. URL: <https://nus.org.ua/questions/zapovnennya-zhurnaliv-perevirka-zoshytiv-otsinyuvannya-miks-uchytelskyh-pytan-pro-nush-u-serednij-shkoli/>

10. Інструкцією з ведення ділової документації в закладах загальної середньої освіти в електронній формі. МОН України Наказ 08.08.2022 № 707 Про затвердження Інструкції з ведення ділової документації у закладах загальної середньої освіти в електронній формі. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1029-22#Text>
11. Інструктивно-методичних рекомендацій щодо викладання навчальних предметів у закладах загальної середньої освіти у 2023/2024 навчальному році. URL: <https://mon.gov.ua/ua/osvita/zagalna-serednya-osvita/metodichni-rekomendaciyi>
12. Інструктивно-методичні рекомендації щодо організації освітнього процесу та викладання навчальних предметів у закладах загальної середньої освіти у 2022/2023 навчальному році. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/metodichni%20recomendazii/2022/08/20/02/Instruktazh-metod.rekom.shchodo.orhaniz.osv.protsesu.2022-2023.navchalnomu.rotsi.20.08.2022.pdf>
13. Конкурентоспроможність вищої освіти України в умовах інформаційного суспільства [Електронний ресурс] : збірник тез I Міжнародної науково-практичної конференції (м. Чернігів, 9 листопада 2018 р) / Чернігів. нац. технол. ун-т. Текст. і граф. дані. Чернігів, 2018. 779 с. URL: <https://www.stu.cn.ua>
14. Концепція «Нова українська школа». Педрада. Портал освітян України. URL: <https://oplatforma.com.ua/article/2372-ad-fontes-pro-kontseptsyu-novo-ukranksko-shkoli>
15. Критерії оцінювання навчальних досягнень учнів (вихованців) у системі загальної середньої освіти. МОН України Наказ 13.04.2011 N 329 Про затвердження Критеріїв оцінювання навчальних досягнень учнів (вихованців) у системі загальної середньої освіти. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0566-11#Text>
16. Кульчицький С. В. Періодизація історії України [Електронний ресурс] . URL: http://www.history.org.ua/?termin=periodyzacija_istorij_ukrajny
17. Методика навчання історії в школі / О.І. Пометун, Г.О. Фрейман. К.: Генеза, 2006. 328 с. URL: <http://www.twirpx.com/file/209218/> або [Електронна бібліотека кафедри історії України].
18. Методичні рекомендації щодо заповнення сторінок класного журналу в 5 класах НУШ від Сумського ОІППО. URL: <http://www.soippo.edu.ua/images>
19. Методичні рекомендації щодо окремих питань здобуття загальної середньої освіти в умовах воєнного стану в Україні. МОН України Наказ 15.05.2023 № 563 Про затвердження методичних рекомендацій щодо окремих питань здобуття освіти в закладах загальної середньої освіти в умовах воєнного стану в Україні. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0563729-23#Text>
20. Методичні рекомендації щодо оцінювання навчальних досягнень учнів 5–6 класів, які здобувають освіту відповідно до нового Державного стандарту базової середньої освіти URL: <https://mon.gov.ua/ua/npa/pro-zatverdzhennya-metodichnih-rekomendacij-shodo-ocinyuvannya-navchalnih-dosyagnen-uchniv-5-6-klasiv-yaki-zdobuvayut-osvitu-vidpovidno-donovogo-derzhavnogo-standartu-bazovoyi-serednoyi-osviti>
21. Міністерство освіти і науки України. Посібник від 22.12.2023. Як говорити про російсько-українську війну в школі. Уроки стійкості, боротьби та перемог. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/news/2023/12/22/Yak.hovoryty.pro.viynu-22.12.2023.pdf>
22. Модельна навчальна програма «Вступ до історії України та громадянської освіти. 5 клас. (Гісем О. В., Мартинюк О. О.). URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/Navchalni.prohramy/2021/14.07/Model.navch.prohr.5-9.klas.NUSH-poetap.z.2022/Hromad.ta.istor.osv.hal/Vstup.do.ist.Ukr.ta.hrom.osv-5.kl.Hisem.Martynyuk.10.08.pdf>
23. Модельна навчальна програма «Вступ до історії України та громадянської освіти. 5 клас. (Бакка Т. В., Желіба О. В. та ін.)». URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/Navchalni.prohramy/2021/14.07/Мо>

- del.navch.prohr.5-9.klas.NUSH-poetap.z.2022/Hromad.ta.istor.osv.hal/Vstup.do.ist.Ukr.ta.hrom.osv-5.kl.Bakka.ta.in.10.08.pdf
24. Модельна навчальна програма «Вступ до історії України та громадянської освіти. 5 клас. (Желіба О. В., Мокрогуз О. П.)». URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/Navchalni.prohramy/2021/14.07/Model.navch.prohr.5-9.klas.NUSH-poetap.z.2022/Hromad.ta.istor.osv.hal/Vstup.do.ist.Ukr.ta.hrom.osv-5-kl.Zheliba.Mokrohuz.14.07.pdf>
25. Модельна навчальна програма «Вступ до історії України та громадянської освіти. 5 клас. (Бурлака О. В., Власова Н. С. та ін.)». URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/Navchalni.prohramy/2021/14.07/Model.navch.prohr.5-9.klas.NUSH-poetap.z.2022/Hromad.ta.istor.osv.hal/Vstup.do.ist.Ukr.ta.hrom.osv-5-kl.Burlaka.ta.in.14.07.pdf>
26. Модельна навчальна програма «Досліджуємо історію і суспільство (інтегрований курс). 5–6 класи. (Гісем О. В., Мартинюк О. О. та ін.)». URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/Navchalni.prohramy/2021/14.07/Model.navch.prohr.5-9.klas.NUSH-poetap.z.2022/Hromad.ta.istor.osv.hal/Doslidzh.ist.susp.5-6.kl.intehr.kurs-Hisem-in.17.12.pdf>
27. Модельна навчальна програма «Досліджуємо історію і суспільство (інтегрований курс). 5–6 класи. (Пометун О. І., Ремех Т. О. та ін.)». URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/Navchalni.prohramy/2021/14.07/Model.navch.prohr.5-9.klas.NUSH-poetap.z.2022/Hromad.ta.istor.osv.hal/Doslidzhuyemo.istoriyu.susp.5-6-kl.intehr.kurs.Pometun.ta.in.14.07.pdf>
28. Модельна навчальна програма «Досліджуємо історію і суспільство (інтегрований курс). 5–6 класи. (Васильків І. Д., Димій І. С., Шеремета Р. В.)». URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/Navchalni.prohramy/2021/14.07/Model.navch.prohr.5-9.klas.NUSH-poetap.z.2022/Hromad.ta.istor.osv.hal/Doslidzhuyemo.istoriyu.susp.5-6-kl.Vasylkiv.ta.in.14.07.pdf>
29. Модельна навчальна програма «Україна і світ. Вступ до історії України та громадянської освіти. 5–6 класи (інтегрований курс)» (Даниленко В. М., Гісем О. В. та ін.) URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/Navchalni.prohramy/2021/14.07/Model.navch.prohr.5-9.klas.NUSH-poetap.z.2022/Hromad.ta.istor.osv.hal/Ukr.svit.Vstup.do.ist.Ukr.5-6.kl.intehr.kurs.Danylenko.ta.in.06.05.22.pdf>
30. Модельна навчальна програма «Україна і світ. Вступ до історії та громадянської освіти (інтегрований курс). 5–6 класи. (Кафтан М. В., Козорог О. Г. та ін.)». URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/Navchalni.prohramy/2021/14.07/Model.navch.prohr.5-9.klas.NUSH-poetap.z.2022/Hromad.ta.istor.osv.hal/Ukr.svit.vstup.do.ist.hrom.osv.5-6-kl.intehr.kurs.Kaftan.ta.in.14.07.pdf>
31. Модельна навчальна програма «Україна і світ. Вступ до історії та громадянської освіти (інтегрований курс). 5–6 класи. (Власова В. С., Желіба О. В. та ін.)». URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/Navchalni.prohramy/2021/14.07/Model.navch.prohr.5-9.klas.NUSH-poetap.z.2022/Hromad.ta.istor.osv.hal/Ukr.svit.vstup.do.ist.hrom.osv.5-6-kl.intehr.kurs.Vlasova.ta.in.14.07.pdf>
32. Модельна навчальна програма «Україна і світ: вступ до історії та громадянської освіти. 5–6 класи (інтегрований курс)» для закладів загальної середньої освіти (автори Аркуша О. Г., Дяків В. Г., Мудрий М. М., Пастушенко Р. Я., Хлипавка Л. М.). URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/Navchalni.prohramy/2023/Model.na>

- [vch.prohr.5-9.klas/Hromad.ta.istor.osv.hal.2023/Ukr.svit.Vstup.do.ist.Ukr.ta.hromad.osv.5-6.kl.intehr.kurs.Arkusha.ta.in.19.06.2023.pdf](https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/Navchalni.prohramy/2021/14.07/Model.navch.prohr.5-9.klas/Hromad.ta.istor.osv.hal.2023/Ukr.svit.Vstup.do.ist.Ukr.ta.hromad.osv.5-6.kl.intehr.kurs.Arkusha.ta.in.19.06.2023.pdf)
33. Модельна навчальна програма «Історія України. Всесвітня історія. 6 клас. (Піскарьова І. О., Бурлака О. В. та ін.)». URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/Navchalni.prohramy/2021/14.07/Model.navch.prohr.5-9.klas.NUSH-poetap.z.2022/Hromad.ta.istor.osv.hal/Ist.Ukr.Vsesv.ist.6-kl.Piskarova.ta.in.14.07.pdf>
34. Модельна навчальна програма «Історія України. Всесвітня історія. 6 клас для закладів загальної середньої освіти (автори О. Гісем, О. Мартинюк, Н. Сорочинська, О. Гісем, Я. Василенко). URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/Navchalni.prohramy/2021/14.07/Model.navch.prohr.5-9.klas.NUSH-poetap.z.2022/Hromad.ta.istor.osv.hal/Ist.Ukr.Vsesv.ist.6-kl.dlya.ZZSO-Hisem.ta.in.14.07.pdf>
35. Модельна навчальна програма «Історія України. 7–9 класи» для закладів загальної середньої освіти (автори Бурлака О. В., Желіба О. В., Павловська-Кравчук В. А., Худобець О. А., Черкас Б. В., Щупак І. Я.). URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/Navchalni.prohramy/2023/Model.navch.prohr.5-9.klas/Hromad.ta.istor.osv.hal.2023/16.08.2023/Istoriya.Ukrayiny.7-9.kl.Burlaka.ta.in.13.09.2023.pdf>
36. Модельна навчальна програма «Історія України. 7–9 класи» для закладів загальної середньої освіти (автори Пометун О. І., Ремех Т. О., Гупан Н. М., Малієнко Ю. Б., Серова Г. В.). URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/Navchalni.prohramy/2023/Model.navch.prohr.5-9.klas/Hromad.ta.istor.osv.hal.2023/08.09.2023/Istoriya.Ukrayiny.7-9.kl.Pometun.ta.in-08.09.2023.pdf>
37. Модельна навчальна програма «Історія України. 7–9 класи» для закладів загальної середньої освіти (автори Гісем О. В., Бойко В. І., Василенко Я. Л., Даниленко В. М., Мартинюк О. О., Охредько О. Е., Сирцова О. М., Тарасюк Т. Д.). URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/Navchalni.prohramy/2023/Model.navch.prohr.5-9.klas/Hromad.ta.istor.osv.hal.2023/30.11.2023/Istoriya.Ukrayiny.7-9%20kl.Hisem.ta.in.30.11.2023.pdf>
38. Модельна навчальна програма «Всесвітня історія. 7–9 класи» для закладів загальної середньої освіти (автори Щупак І. Я., Посуцько А. С., Бакка Т. В., та інші). URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/Navchalni.prohramy/2023/Model.navch.prohr.5-9.klas/Hromad.ta.istor.osv.hal.2023/16.08.2023/Vsesvitnya.istoriya.7-9.kl.Shchupak.ta.in.13.09.2023.pdf>
39. Модельна навчальна програма «Всесвітня історія. 7–9 класи» для закладів загальної середньої освіти (автори Пометун О. І., Ремех Т. О., Малієнко Ю. Б., Мороз П. В.). URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/Navchalni.prohramy/2023/Model.navch.prohr.5-9.klas/Hromad.ta.istor.osv.hal.2023/08.09.2023/Vsesvitnya.istoriya.7-9.kl.Pometun.ta.in-08.09.2023.pdf>
40. Модельна навчальна програма «Всесвітня історія. 7–9 класи» для закладів загальної середньої освіти (автори Гісем О. В., Бойко В. І., Василенко Я. Л., Даниленко В. М., Мартинюк О. О., Охредько О. Е., Сирцова О. М.). URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/Navchalni.prohramy/2023/Model.navch.prohr.5-9.klas/Hromad.ta.istor.osv.hal.2023/30.11.2023/Vsesvitnya.istoriya.7-9%20kl.Hisem.ta.in.30.11.2023.pdf>
41. Модельна навчальна програма «Історія України і світ. 7–9 класи (інтегрований курс) (варіант 1)» для закладів загальної середньої освіти (автори: Секиринський Д. О., Власова Н. С., Желіба О. В., Кронгауз В. О., Щупак І. Я.). URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/Navchalni.prohramy/2023/Model.navch.prohr.5-9.klas/Hromad.ta.istor.osv.hal.2023/30.11.2023/Istoriya.Ukrayiny.i.svit.7-9.klas.in.tegrovaniy.kurs.variant.1.pdf>

- [vch.prohr.5-9.klas/Hromad.ta.istor.osv.hal.2023/Istoriya-Ukr.i.svit.7-9-intehr.kurs-variant.1-Sekyrynskyv.ta.in.13.09.2023.pdf](#)
42. Модельна навчальна програма «Історія України і світ. 7–9 класи (інтегрований курс) (варіант 2)» для закладів загальної середньої освіти (автори: Власова Н. С., Желіба О. В., Кронгауз В. О., Секиринський Д. О., Щупак І. Я.). URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/Navchalni.prohramy/2023/Model.na.vch.prohr.5-9.klas/Hromad.ta.istor.osv.hal.2023/Istoriya-Ukr.i.svit.7-9-intehr.kurs-variant.2-Vlasova.ta.in.13.09.2023.pdf>
 43. Наказ 25.09.2020 р. Міністерства охорони здоров'я України № 2205 «Про затвердження Санітарного регламенту для закладів загальної середньої освіти». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1111-20#Text>
 44. Наказ МОН від 25.04.2013 № 466 «Про затвердження Положення про дистанційне навчання» із змінами, внесеними згідно з Наказами МОН № 660 від 01.06.2013, № 761 від 14.07.2015, № 1115 від 08.09.2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0703-13#Text>
 45. Наказ від 23.12.2020 № 2736-20 Міністерства розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України «Про затвердження професійного стандарту за професіями «Вчитель початкових класів закладу загальної середньої освіти», "Вчитель закладу загальної середньої освіти», "Вчитель з початкової освіти (з дипломом молодшого спеціаліста)». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v2736915-20#Text>
 46. Наказ МОН від 01.08.2022 № 1371 «Про затвердження Змін до деяких наказів Міністерства охорони здоров'я України» розділ V «Санітарного регламенту для закладів загальної середньої освіти», затвердженого наказом Міністерства охорони здоров'я України від 25 вересня 2020 року № 2205. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0932-22#Text>
 47. <http://www.history.org.ua> – сайт Інституту історії України НАН України. Містить зміст та електронні версії кількох десятків історичних журналів.
 48. <http://litopys.org.ua/> – сайт, що спеціалізується на джерелах з історії України. містить тексти літописів, щоденників, пам'ятки літератури, історичні мапи та документи
 49. <http://www.archives.gov.ua> – офіційний веб-портал Державного комітету архівів України. містить електронні публікації документів, наукові статті і публікації.
 50. Орієнтовні вимоги оцінювання навчальних досягнень учнів із базових дисциплін у системі загальної середньої освіти. МОН України Наказ від 21.08.2013 № 1222 Про затвердження орієнтовних вимог оцінювання навчальних досягнень учнів із базових дисциплін у системі загальної середньої освіти. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v1222729-13#Text>
 51. Положення про атестацію педагогів за Наказом МОН № 805 від 09.09.2022 року. URL: <https://mon.gov.ua/ua/npa/pro-zatverdzhennya-polozhennya-pro-atestaciyu-pedagogichnih-pracivnikiv>
 52. Постанова Кабінету Міністрів України від 23 грудня 2015 року № 1109 «Про затвердження переліку кваліфікаційних категорій і педагогічних звань педагогічних працівників». URL: https://osvita.ua/legislation/Vishya_osvita/49248/
 53. Постанова Кабінету Міністрів України від від 21 серпня 2019 р. № 800 «Деякі питання підвищення кваліфікації педагогічних і науково-педагогічних працівників». URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/uploads/public/5fd/8e5/df0/5fd8e5df039fc332033916.pdf>
 54. Презентація «Ведення ділової документації вчителя» <https://naurok.com.ua/prezentaciya-vedennya-dilovo-dokumentaci-vchitelya-97544.html>
 55. Програма Зовнішнього незалежного оцінювання результатів навчання з історії України, здобутих на основі повної загальної середньої освіти. Назав МОН України від 26.06.2018 р., № 696. URL: <https://osvita.ua/doc/files/news/10/1006/History.pdf>
 56. Про затвердження єдиних зразків обов'язкової ділової документації в загальноосвітніх навчальних закладах усіх типів і форм власності. Наказ МОН 10.05.2011 № 423 Із

- змінами, внесеними згідно з Наказом Міністерства освіти і науки № 725 від 01.06.2020.
URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0423736-11#Text>
57. Про затвердження методичних рекомендацій щодо оцінювання навчальних досягнень учнів 5-6 класів, які здобувають освіту відповідно до нового Державного стандарту базової середньої освіти. НАКАЗ № 289 від 01 квітня 2022 року. URL: https://osvita.ua/legislation/Ser_osv/86195/
58. Проєкт стандарту профільної середньої освіти, винесений на громадське обговорення 30.10.2023. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/gromadske-obgovorennya/2023/10/30/HO-proyekt.Derzhstandartu.profilnoyi.serednoyi.osvity-30.10.2023.pdf>
59. Тетяна Гошко. Нові / старі проблеми викладання історії України у вищій школі 22 березня 2013. URL: <http://www.historians.in.ua/index.php/en/dyskusiya/629-tetiana-hoshko-novistari-problemy-vykladannia-istorii-ukrainy-u-vyshchii-shkoli>
60. Типова освітня програма для 5–9 класів закладів загальної середньої освіти. Наказ Міністерства освіти та науки від 19.02.2021 р. № 235. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/uploads/public/602/fd3/0bc/602fd30bccb01131290234.pdf>
61. Формувальне оцінювання в базовій і старшій школі: труднощі, поради, вправи. URL: <https://osvitoria.media/experience/formuvalne-otsinyuvannya-u-bazovij-i-starshij-shkoli-trudnoshhi-porady-vpravy/>
62. Як навчатимуться 10-11(12) класи: проблеми й перспективи профільної освіти. URL: <https://nus.org.ua/articles/yak-navchatymutsya-10-11-12-klasy-problemy-j-perspektyvy-profilnoyi-osvity/>